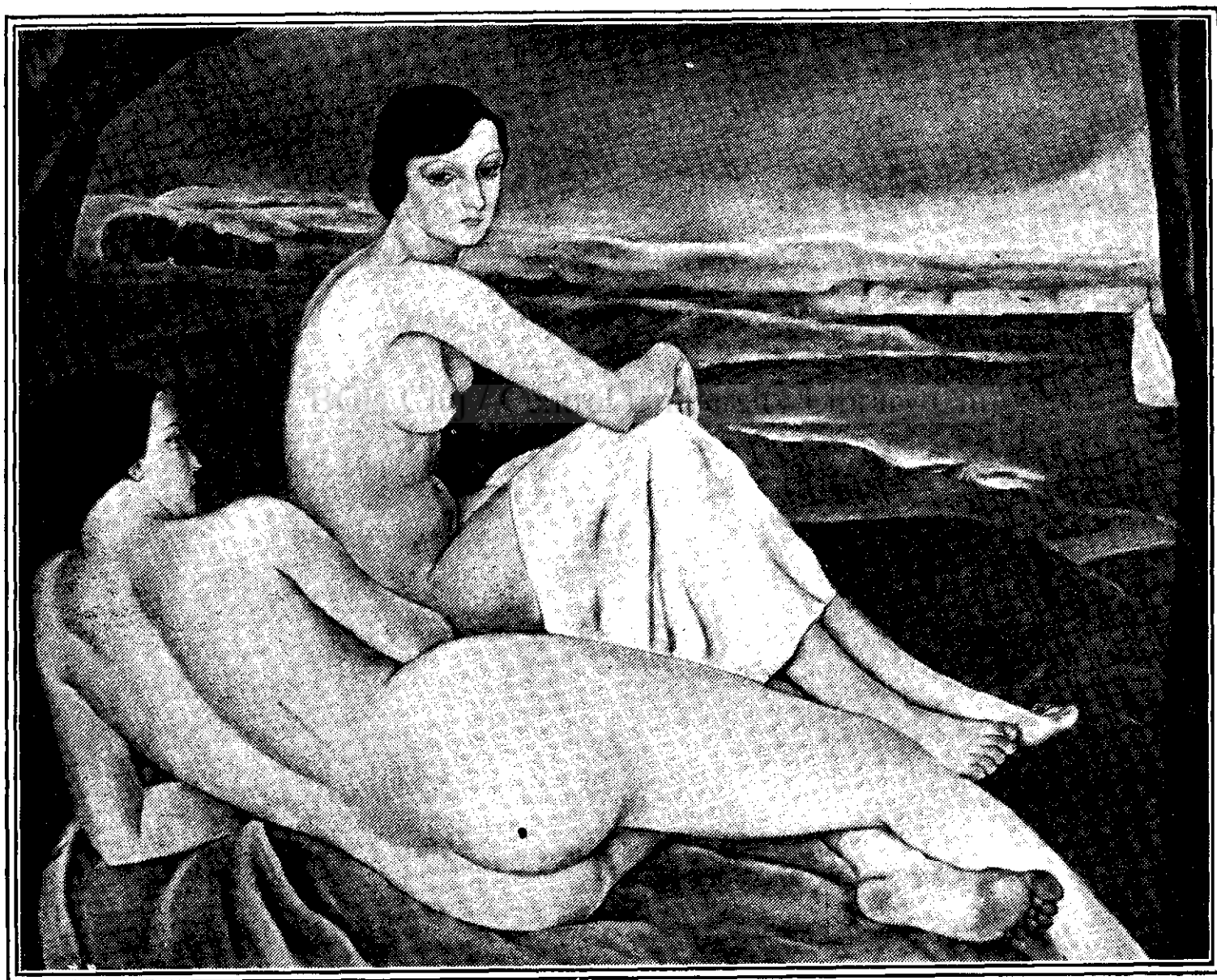

UNIVERSUL LITERAR

IONESCU SIN : NUDURI (Salonul Oficial)

In acest număr: AL. T. STAMATIAD. SARMANUL KŁOPŢOCK. RAMIRO ORTIZ, CAMIL PETRESCU. F. ADERCA. ION BUZDUGAN, FLORICA MUMUIANU, ŢTEFANIA ZOTOVICEANU. VIRGINIA GHEORGHIU, MIH. POPESCU, PAUL I. PADOPOL, V. V. STANCIU, ZOE LECA. R. ARCADIU, N. N. TONITZA Ţi PERPESSICIUS.

An. XLIII, Nr. 23
5 Iunie 1927.

Lei 5

S T A N Ţ E

STREIN

Covârşit de gânduri grele
Fruntea mi-o înclin,
Curgeţi lacrimi sfioase
Dorul să-mi alin —

Iar de-amarul lor se'ncarcă
Sufletul mai greu,
Şi mi-l port, așa, de par'că
N'ar mai fi al meu.

TIMIDITATE

E primăvară, primăvară,
Tresare iar întreaga fire :
Pădurea, câmpul și grădina
Doinesc un cântec de iubire.

Și'n sufletu-mi robit de doruri,
A răsărit o mică floare,
A răsărit... și-acum așteaptă
Privirea ta mângâietoare.

VANTUL

Suflă vântul șuerând,
Suflă dinspre vale.
Suflă și mi-aruncă 'n geam
Cântece de jale.

Suflă, și-al său cânt acum
Plin e de suspine, —
Iar l-ai întâlnit, și iar
I te-ai plâns de mine.

PUSTIETATE

Cel din urmă, singuratic
Fălăit s'a stins,
Triste și uitate vise
Iarăși m'au cuprins.

Și sub stânca-amintiri;
Gem încătușat,
Zarea se cufundă 'n noapte,
Cerul e 'nghețat.

TRANDAFIRUL

De când te-ai dus, un trandafir
Agonizează 'n glastră,
Zadarnic soarele e viu
Și tremură 'n fereastră, —

Zadarnic cerul e senin
Și zarea e albastră,
Căci numai tu însuflețai
Singurătatea noastră.

IN NOAPTE

Palidă coboară noaptea
Treptele ușor,
Cântec împletit din lacrimi
Picură 'n pridvor.

Jalea cântecului curmă
Liniștea pe drum,
Poate-i clipa cea din urmă
Când Laud acum.

DESPARTIRE

Dacă plec de lângă tine
Singur și strein :
E că azi paharul vieții
Plin e cu venin,

Și de plec în lumea largă
Trist și înghețat :
E că visul de iubire
Tu l-ai sfărâmat.

FLORI UITATE

Ingropate în uitare,
Florile își strâng
Aromatele petale
Tot mai mult și plâng.

Nimeni nu le mai desmiardă
Cu surâsul blând,
Triste și sfioase 'n numără
Mor încet, pe rând.

LA ALTAR

În rochie albă de mireasă
La brațul altuia zâmbești,
Iar el — nebun de fericire —
Plutește 'n sferile cerești.

Pierdut în umbră, ca un spectru
Privesc la voi nepăsător :
Căci voi sunteți învinși vieții
Iar visul meu nemuritor.

CALATORUL

Noaptea 'ntunecată pune
Ușilor zăvor,
Nici un șgomot nu se-aude,
Doar un călător.

De urât a prins să cânte
Pe 'ntristatul drum :
„Omul e o umbră, viața —
Pulbere și fum !“

AL. T. STAMATIAD

DIAGNO

Intendentul predând garderoba moartei, aruncă în poala autopsierului cu de-zinteresarea obișnuinței de a privi orice soi de îmbrăcăminte cu aceeași nepăsare, lucrurile de preț ca și pe cele ale proscrisilor, rând pe rând, pălăria cu pardisiuri, jerseul de fir orange, foile de amazoană și pantofii de atlas.

Cioclul spitalului adună gătelile care mai păstrau încă parfumul preferat al moartei într-o duhneală trezită de flori fanate, le cuibări mototol în bezna șorțului sgronțuros și sui la cancelarie pentru a le scădea din inventar, apăsând în dreptul numărului 8, cu un rânjet de strigoiu, vârful butucinos al creionului albastru peste numele aceleia căreia i se ștergea acum, deapururi orice urină.

În condiția mai se mai vorbea nimic altceva decât de declarațiunea pacientei făcută internului de serviciu la data înregistrării în spital: **văduvă, casnică, 28 ani, născută în Județul Teleorman, Com. Alexandria, actualmente fără domiciliu**.

În așternuturile patului se firimețeau cele din urmă flori aduse în ajunul morței de o rubedenie îndepărtată și în geamlăcul necropsiei, brancardierii așezase fluierând disgrățios, cântece obscene și fumând lacom țigări groase de tutun prost, jertfa morții a cărei iremediabilă încremenire îi făcea mai fioros zâmbetul buzelor placide.

În colo nici un semn, nici un indiciu, nici o altă orientare care să fi descoperit trecutul. La scurt timp după înnumăratătoarea hainelor, ecomorul aduse în birou mai multe hârtii scăpate de... pecheziția autopsierului și prelinsese jos din buzunarele taiorului. Mai târziu la magazie, s'a mai descoperit întâmplător: o gambetă și o jachetă bărbătească, o pereche de jambiere de lac și o cravașă de bambus.

Hârtiile trecură în cancelaria profesorului și convoiul personalului medical, tehnic și administrativ cunoscă din ele uvertura amară a diagnozei trântită la întâmplare pe foaia respectivă de observații:

— „Am făcut ochi pe meleagurile Teleormanului. Tata și-a scos tot avutul pentru deplina mea educație. Din ea m'am ales cu pianul, cu câteva fraze franțuzești și cu un soț impus care m'a înșelat la foarte scurt timp după nună. Dota mi-am constituit-o eu, cu frumusețea pe care mi-a dăruit-o Dumnezeu, fără nici un fel de convenție, care să rezulte din vreun act solemn. Pentru privilegiul acestui dar am instituit beneficiar alături de visul orb al tineretelor, pe un ofițer pripășit de..., nenea al mare și care îmi pune pe muzică versurile mele preferate. Pe el a deschis ochii întâia mea dragoste! N'ași putea preciza dacă era agreabil, cult sau frumos, leal, ideal sau incomparabil! Amorul este germele inconștient al fatalității. El este spontan și inezizabil ca și talentul, ca și geniul, ca și viciul. Noi, nu adorăm în amantul nostru pe individul fizic în sine, ci visul, himera sau năzuința care minte ființa adolescenței noastre inconștiente, altoită în ființa fizică a individului ales pentru a ne determina simbolul trebuinței de a iubi! Astfel că mă dispensez de o descripție mai laborioasă cu privire la personalitatea primului meu preferat, pentru indignarea părintelui care în imbecila lui apreciere mi-a dietat un altul

spre a-mi procura iericierea pamanteasca. Dar această fericire nu a întârziat să se desmină. Întâmplător, trecând într'una din zile la ora consultațiilor (era avocat), prin biroul său, am fost sortită să îndeplinesc penibila îndatorire de a anunța pe tata că, visul lui se sfârâma la câțiva pași de alcovul meu de mireasă, într'un somptuos divan încărcat de perne și de cuverturi de preț, în desmierdările convulsive ale unei cliente... în doliu, pe care soțul meu și ginerile lui i le procura într'o tandră risipă de zvârcoliri mișelești și abjecte. I-am observat atunci că ași fi preferat ca această lovitură să o fi primit cel puțin dela alesul meu direct, iar nu dela un intrus care venea în casa noastră să-mi fure atât de grăbit fecioria și avutul! Mai plauzibil motiv de despărțenie ca adulterul? Natural am înaintat hârtiile printr'un avocat foarte dispus să mă facă fericită. Tata a plâns. Vași închiștigat vreodată un părinte plângând? Nu-mi explic prin bizareria cărui instinct al subconștientului, m'am văzut într'o infamă Judith care calca peste durerea muii tată. Cu atât mai mult cu cât nu-mi găseam nici un fel de vină! Mi-am înfipt capul între genunchii lui paralizați de durere în vreme ce dincolo mama își pierdu gura, o mână și un picior. Mi-am revendicat din nou ofițerul cu acea implorare sfâșietoare care ar îndupleca pe însuși tigrul de a renunța să-și nimicească prada! Tata însă a murit înainte de a se pronunța! Cu banii luați după casele din strada Italiană, am îngrijit dambლაუ mamei. Mai târziu

schimb un... moșier bogat, care aștepta lecuirea într'o rezervă de spital, înamorat la nebunie de mine, după asigurările ei, și sub căpătâiul căruia erau pitite, pentru dovada acestei inopinate dragoste, o scrisoare lungă și o foarfecă de croitorie cu ajutorul căreia încercase să-și facă scama?!? Pentru a doua oară mi-am călcat amorul în picioare — l-am luat. La emunie mi s'a șoptit printre lumânările arhierului, că noul meu mire ar fi ruina, că tușeste, că îi plac chiolbanurile și în sfârșit că moșia este cotropită de datornici. Totuș, nuntă mare, adică făjânicie mare! Vuiam adâneurile Craiovei, în vreme ce eu mă trudeam să uit pe acela care nu-mi fusese hărăzit nici de data asta și să încep a-mi împune un fel de educație psihică stranie, pentru a mă putea așeza cel puțin de ochii lumii, de... moșierul cel bogat, căci altfel o nouă despărțire care s'ar fi putut produce eventual, din propria lui vină, m'ar fi făcut pe mine cea dintâi, de pomină, înaintea celor doi miri precedenți secătuiți de cea din urmă scânteie de omenie în ei. Dar ruina mea sufletească și-a arătat grozăvia mai curând decât s'ar fi așteptat însuși acela care mi-ar fi dorit-o — avocatul cu dama în doliu! Ofițerul își păstra poziția — probabil poziția vreunei a treia căderi a mea! Totuși, în desorientarea asta ucigătoare, dorul pentru el mă scotea din minți, în vreme ce frica unui al doilea divorț mă despera cumplit. Ursita îmi ținea deschis drumul, drept. Nu m'am amestecat câtuș de puțin

MINA BYCK-WEPPER: SUPARATA

în treburile lui moșieresti și nici ruina ca și ofițerul nu mă sinchiseau — aceeași pentru că nu-l adoram nici cât negru sub unghie. Continuam traiul cu el, sub obligațiunea unei singure îndatoriri: din drojdia dotei mele să-i alin tusea lui ursuză. Eram doar soția lui! Nu-mi închipuiam însă de ce destinul avea atâta trebuință de a se distra cu neșansa mea cronică. După bairamul nunții, adică după cel de al doilea zafafet al celei mai odioase minciuni matrimoniale, moșierul cel bogat, adică al doilea „ales“ al inimei mele, cam înțesa plimbările la oraș. Bine înțeles, la nedumerirea mea, pretextele curgeau, în schimb voiajurile lui inopinate nu cedau de a se rări. La intrigarea mea vădită, „asigurările“ lui mă năuceau. În sfârșit la bănuiala mea fățișă, jurămintele lui nu mai găseau spinți și icoane! Totul se împuța pe spinarea... afacerilor. Am aflat mai târziu că afacerile consistau în... cartoforic, chefuri înspăimântătoare și fantastice împrumuturi!

„Curios că în toate aceste „afaceri“ cari motivau toate aceste escapade la București, nu lipsea niciodată... mandolinetă! Profund intrigată de a afla cui cântă cu ea, l-am urmărit într-una din aceste plimbări, cu trenul imediat următor. În hall-ul hotelului, cripitul mandolinetei, cum era de așteptat, mă săgetă profund, mai mult de scârbă de cât de gelozie.

„Căzu la întâmplare pe o canapea și groomul îmi întinse un pahar de apă.

— „Cine-i la Nr. 24?”

— „Un domn venit acum dela Craiova!”

— „Singular?”

— „Nu... cu o cucoană!”

„Reîntoarsă am plâns de data asta și între genunchii mamei ca și odinioară între ai tatei, în vremea dansei în doliu. Damblaua și-a adus și ea aminte de tributul ei infam în câznicile mele și îmi luă pe mama. Ofițerul jubila, — de data asta nu mai avea nici un preopinat în calea bolnavei lui ambițiuni de a-i fi soțic. Singurătatea care mă desorienta complet, părea că-i vine în ajutor ușor antrenată de reveria „primului nostru amor“ — singurătatea care-mi da impresiunea prăpastiei desfrâului și a definiției decăderii. Străin de toate acestea, ofițerul insistă. M'am plâns, ca un palid pretext, că s'ar putea ca venitul lui să nu ne ajungă. Am uitat să adaug mai sus că, moșierul cel bogat, dăduse un banc la Jockey-Club cu câteva efecte ale mele sub amenințarea unei sinucideri și cu dobânda cărora îi alimentam într-o măsură, vișul și tuberculoza. Așa că pentru ofițer nu mai rămăsese nimic. Totuși noul meu pretendent m'a asigurat că face el... rost de trai! L'am crezut, mă înduplecase — ce vrei, trebuia să plătesc patenta dragostei mele dintâi. O grabă stranie din partea lui, de a pregăti bagajele voiajului de noce, îmi păru simptomatică. Un simplu lefegiu cu nostalgia voiajului de noce, confirmă curând bănuiala. La prima stație autoritățile îl declară arestat pentru delapidare de bani publici, iar eu fusesi trimisă la vatră cu o drezină însoțită de un agent, în vederea unor oarecare lămuriri cari trebuia să le dau la oraș!

„Un poet se angajă să-mi refacă ferircirca și un colonel îmi puse la picioare epoleții și un milion dobândit în timpul mobilizării!”

„Sar părea că am mania ofițerilor, adică o manie în sensul oprobriului social care își aruncă în spinare o atare indelet-

nicire ca și cum dragostea lor galonată ar face într-o câtva responsabil direct mo răbul tău!”

„Pentru ce culpa unei manii dacă întâmplarea mi-a pus în drum, consecutiv doi dintre acești curtizani? Poetul mă ademini cu madrigalurile lui alarmante și de care ofițerul cu voiajul de noce nu fusese destoinic în vreme ce milionul Colonelului mă îmbia oarecum, în vederea bătrânețelor, care își anunțau apropierea prin câteva încrêțituri la coada ochilor! „Alesei“ pe... amândoi. Poetul îmi refăcea tinerețea, Colonelul toaletele, într-o vreme, cum era de așteptat, preferințele au eșuat! Amândoi admiratorii îmi puseră simultan... chestiunea de încredere!”

„Fiecare din ei îmi pretinse la un moment dat, să renunț la unul, în favoarea celuilalt, — Colonelul oferindu-mi numele (adică iar o nunție) și averea — poetul, despărțirea de soție (era însurat) și apoi, bine înțeles, și el ca și Colonelul, numele, (adică o a patra nunție), plus toate osanalele de iubire, atât cele publicate cât și cele în studiu. De teama unei decepții mai ucigătoare, am acceptat pe poet, în vreme ce Colonelul comanda verighetetele. M'am mutat cu poetul în fundătura Sifidelor, într-o dărăpănătură de la No. 15 (chip era bis) cu intrare separată și în care abia a încăput pianul meu și biblioteca lui, așteptând acolo, în mironosul mucegaiului, pronunțarea sentinței de despărțenie. Tribunalul negăsind întemeiate motivele, a respins acțiunea de divorț a poetului ca unul ce părăsise, fără vre'un pretext întemeiat, domiciliul conjugal, în vreme ce Colonelul profund utragiat de stratagema mea a schimbat inelele... cu alta — stratagema la care de altfel m'am pretat fără altă intențiune decât, așa precum am arătat mai sus, numai de teama vreunei mai atroce dezluzii într-o eventuală a mea cădere și care ar fi fost mai înspăimântătoare dela înălțimea rangului Colonelului-soț decât aceea care ar fi cășunat-o despărțirea soțului-poet!”

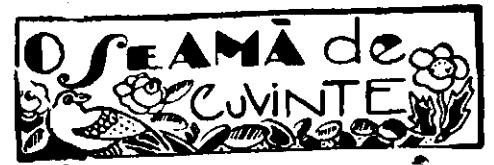
„Și astfel fiecare s'au dus după nevestele lor, iar eu am rămas să ispășesc capriciul unui destin sălbatec și ocară nemerniciei semenilor cărora fără a le fi gresit cu ceva, m'au despmiat de avere, de cinste și de viață! De aci încolo este ușor de înțeles că, o altă soartă nu mi-ar fi putut surâde, decât aceea care a surâs și eroinei lui Octav Mirbeau în „Jurnalul unei Cameriste!”

„Fatal am pornit pe urmele ei!”

„Este straniu însă că mironosițele cari n'au străbătut încă infernul ce mi-a fost ursit și în bezna căruiă este așteptată la fel și șansa lor ca și a mea, îmi strigă din pragul putregăitei noastre societăți, că aș fi o cocotă, par și simplu, în vreme ce internul de serviciu se înalță în vârfulile încântămintei lui făcute, spre a însemna pe foaia de observații cu o revoltătoare nepăsare ca și cum eu aș fi culpabilă de grozăvia diagnozei:

— „Nulipară, repauz intens, spălături dese, ergotină și pangă cu ghiață”.

SARMANUL KLOPȘTOCK

Profesorul de arhitectură Allen, dela Universitatea din Londra, corecta probele unui concurs dat de elevii săi. Una din ele îi atrase atenția prin construcția originală și felul de așezare. Totul era prevăzut. Nimic nu era lăsat la întâmplare. Dar în unghiul unei piese ce figura pe plan, profesorul văzu o semi-circferență. Ea nu putea fi pusă din întâmplare acolo, căci desenul dovedea multă inteligență și metodă; dar ce putea să indice?

Profesorul Allen e foarte încăpățânat și până la orele trei din noapte se căsui să deslege această enigmă. La sfârșit renunță. Dar în momentul când pleca să se culce, ridică hârtia și semi-cercul căzu, era un fir de păr din barba profesorului.

*

Celebrul autor Théodore Barrière își bătea totdeauna joc de contemporanii săi. Într-o zi, cineva îi vorbi de Litoff. Dar el răspunse:

„Litoff? E așa de slab încât, când îl văd urcându-se la pupitrul și luând bastonul de șef de orchestră, mă întreb întotdeauna care dintre ei va bate măsura cu celălalt!”

*

Găsindu-se într-o zi la o reuniune anticatolică, Raul Ponchon avu ocazia să dea un răspuns rămas celebru. Oratorul făcu pe scenă o experiență foarte convingătoare. Luoculă câteva picături de alcool unui cobai. După puțin timp animalul muși și oratorul cu gesturi largi, invită auditoriul să tragă singur concluzia. Atunci Raul Ponchon se ridică și zise:

„Concluzia mea este că alcoolul nu este făcut pentru cobay”.

*

Directorul unui mare ziar francez era foarte spiritual. În fiecare dimineață, când venea la redacție, lăcea, prin glumele sale, pe toată lumea să râdă. Într-o zi, în ilaritatea generală, unul din ziaristii săi, păstra tot timpul cea mai mare seriozitate. Patronul îl întreabă pentru ce nu vrea să râdă.

„Nu mai am nevoie să râd răspuns el, căci mi-am dat demisia”.

+

Un ziar din Statele-Unite anunță, de curând, moartea unui pastor celebru: „Reverendul X, a părăsit astăzi pământul, îndreptându-se spre cer...”

A doua zi ziarul primi dela un ceticitor glumeț, telegrama următoare:

„Pastorul X, n'a sosit încă la cer. Verificați expediția. Sunt foarte îngrijat. Semnat: Sf. Petru”

+

Un autor francez fantazist, aduse un manuscris unui director de operă. Acesta îl deschise și citi pe prima pagină:

„Scena se petrece într-o insulă deșartă. La ridicarea cortinei se aude un cor dintre celuse...”

Directorul n'a mers mai departe.

ZOE LECCA

Capodoperile lirice italiene

IV

CANZONA LUI PETRARCA „CHIARE, FRESCHE E DOLCI ACQUE

II

Se împlinesc astăzi cinci sute de ani din ziua în care într-o biserică din Avignon, și anume în biserică Sfânta Clara, Francesco Petrarca văzu pentru prima dată pe acea Madonna Laura, pe care în accente atât de duioase o cânta în **Canzonierul** său, în timpul vieții ei și după ce muri; Italia și Franța sărbătorească în aceste zile în plăcuta liniște a Vauclusei, această dragoste a unui poet italian pentru o femeie franceză, care pare un simbol al acelor legături ce unesc, cu toate nenumăratele neînțelegeri politice, pe cele două popoare neolatine și literaturile lor. Și în România lui Gheorghe Asachi e bine ca acest centenar să nu fie trecut cu vederea și din aceste motive dăm aci un scurt profil al poetului italian.

Cine era Petrarca ?

Era un **poet**, dar voia să treacă drept un **erudit**. Era, pentru a spune adevărul, și un erudit, îndrăgostit într'atâta de antichitate, încât scria epistole latine foarte elegante și plin de admirație pentru Cicero, Scipio Africanul, Siliu și Virgil, ca pentru niște personaje în viață, scumpi prieteni îndepărtați însă vii înaintea minții și admirației sale. La scria cum scria prietenului său cu adevărat viu și îndepărtat, Giovanni Boccaccio și aceeași primire cordială pe care în mai multe rânduri o făcuse lui Boccaccio, Petrarca ar fi făcut-o marilor figuri din antichitate, cărora le adresa scrisorile sale pline de dragoste și de respect, fie în căsuța sa de la Arquà, fie în Palatul de pe Canal Grande, dăruit de către Doge la Veneția, fie în sihăstria-i plăcută de la Vaucluse, ne care el o numea : **transalpina solitudo mea iucundissima**.

Dar era mai mult și mai bine decât un erudit și eu mi-l închipesc mai ușor plimbându-se singurac de dealungul malurilor înverzite ale **Sorgnei**, la nu prea mare depărtare de castelul **Lauvai**, (dacă, după rezultatul cercetărilor lui Flamini, trebuie să o considerăm din familia contilor de Caumont), pierdut cu totul în dulcele visări de dragoste, decât scufundat în jețul său din Arquà și adâncit în lectura vreunui codice latin.

Solo e pensoso i più deserti campi...

Acest sonet ne dă o scurtă privire asupra vieții sale la Vaucluse, idee pe care alăturatul desen o completează

țională din Paris și reprezintă capela Sfântului Victor (aproape de Vaucluse) și izvoarele Sorgnei).

Trestii de bălă și un rocostare cu un peștișor în cioc dau viață acestei schițe, la care eu propria sa mână, cu caligrafia gotică deslușită și mărunță, Messer Francesco a scris : **Transalpina solitudo mea iucundissima**.

În acea singurătate, la priveștieta naturii, Laura putu să-i apară ca o zeiță, o nimfă câmpenească și reminșcențele sale clasice, (**Diana** surprinsă în bac de Acteon), putură să-i sugereze acea **haec** care scandalizează într'atâta pe unii critici și care e la urma urmelor, (ținând seamă de obiceiurile medievale, un lucru foarte cu puțință în acele vremuri și în acele locuri,

Chiare fresche e dolci acque

Ove le belle membra

Posse cotei che sola a me par donna,

Gentil ramo ove piacque

(Con sospir mi rimembra !)

A lei di fare al bel fianco, colonna,

erbe e fior che la goana

Leggiadra ricoperse

Con l'angelico seno

Aer sacro sereno.

Ove Amor co'begli occhi il cor m'aperse:

Date udienza insieme

Alle dolenti mie parole estreme,

„Limpezi, răcoroase și gingașe ape

„unde frumoasa-i făptură

„așează aceea ce singură-mi pare femeie,

„gingașă rămurea unde-i plăcu

(cu suspin în mine vine în minte)

„să-și facă coloană frumosului sold,

„iarbă și flori ce rochia-i gingașă acoperea

„și înțepescul ei sân

„aer sfințit și semn

„unde amorul cu frumoșii ochi a mea inimă

[străpuns,

„dată ascultare

„jurnalcelor mele vorbe de pe urmă”.

Această admirabilă poezie e cu un simbol al liricei retrarchesti. O femeie frumoasă în mijlocul unei naturi frumoase, un părâu cristalin șerpuește în apropiere ; un pom îi aterne pe părul de aur și pe înțepescul sân o ploaie parfumată de flori :

Da, e bei ramî scerdea

(Dolce nella memoria !)

Una pioggia di fior sopra'l suo grembo

Ed ella si sedea

Umile in tanta gloria

Coverta già dell' amoroso nembro,

Qual fior cadea sul lembo

Qual sulle trecce bionde

Ch'oro forbito e penle

Eran quel di a vederle;

Qual si posava in terra e qual su l'onda

Qual con un vago errore

Girando pareva dir : Qui regna Amore !

(„De pe frumoasele ramuri cădea (dulce mi-e amintirea !) o ploaie de flori pe sânul ei și ea „sedea umilă în atâta glorie acoperită de acum „de nimbul iubirii. Câte-o floare cădea pe rochia, alta pe pletele-i blonde care în acea zi „apăreau aur topit și mărgăritar ; care se așeza „pe pământ, care pe undele apei, care cu o gingașă răfăcure învârtindu-se părea că spune : „Aci silășluște Amorul !”)

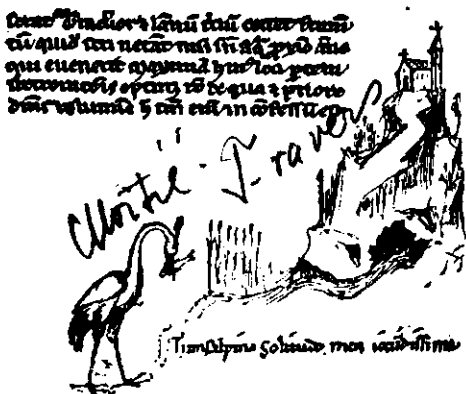
În miniatura ce o avem dinainte, partea superioară e ocupată de un fond pă-

duros de brazi, chiparoși și de pini dispuși în mod simetric **inquincunx** încât ne sugerează mai mult ideea unei livezi, unei grădini cu pomi roditori printre cari pomi e așezată o carte, **Canzonierul** legat cu greaua legătură medievală, cu

Laura sub ploaia de flori, cum ne e descrisă în canzona : „Chiare, fresche e dolci acque, după incunabul din Brescia a primei ediții a **canzonierului** din 1470.

coperte de lemn pe care un mic șarpe, patima iubirii, o mușcă la partea inferioară. Din intersiliul celor două mari stânci cu vârfurile plane, cum se văd în tablourile primitivilor toscani, se înalță un mic pom cu frunzișul mărunț și mai mult rar din care o ploaie abundentă de flori cu opt petale care par asteriscuri dispuse și ele în **quincunx** și petale desprinse se revarsă asupra unei tinere femei aproape goală, numai cu un văl ce-i acopere pieptul ca o eșarpă ce o ridică cu mâna dreaptă, în timp ce mâna stângă e îndreptată spre piept într'un gest plin de gingășie și pudoare. La spatele tinerei femei, doi pomi cu coama rotunjită, unul la dreapta și altul la stânga, închid fondul ocupat de un gard viu destul de înalt. La picioarele celor două stânci, curge un râu, în

(Acest desen, făcut de mâna lui Petrarca, se găsește într'un codice a lui Pli-nius, chiar proprietatea poetului ce-a cântat pe Laura, astăzi la biblioteca na-

care tânăra femeie își inmoae jumătatea inferioară a corpului. Un păr bogat se revărsa pe spate și pe umeri, expresia feței e gânditoare și aproape preocupată. În afară de frumusețea peisajului și adorabila candoare a acelei pădurici pieptănate și aranjată ca o livadă de fructe, și a acelor flori ce cad pe părul auriu al Laurei într-o ordine atât de delicios și primitiv care geometrică; miniatura (de bună seamă opera vreunui moralist călugăr care întotdeauna nu desparte **cartea de șarpe**) nu ne prezintă de loc în acea femeie cu formele destul de abundente și cu expresie destul de aspră, imaginea acelei Laure așa cum ne răsare în închipuire din suavele sonete și din armonioasele canzone ale **Canzonierului**.

Dar că Laura a existat, că a corespuns unei femei reale, văzută și iubită de Petrarca, nimeni nu ar putea astăzi pune la îndoială.

Dacă se poate admite că Beatrice ar fi un personaj puțin real (nu întrucât nu ar fi existat, dar întrucât Dante a transformat-o într-o făptură cerească); întrucât privește pe Laura, nimeni nu ar putea să-i conteste existența reală.

De altfel pe o foaie a codicelui atât de scump poetului și care conținea operele lui Virgiliu care astăzi e conservat în biblioteca Ambrosiana, Petrarca însuși ne dă dovada realității istorice a femeii iubite în aceste cuvinte latine pe care le scrie în ziua când îi veni nenorocita veste a morții Laurei:

Laura, propris virtutibus illustris et meis longum celledrata carminibus primum oculis meis apparuit sub primum adolescentiae meae tempus anno Domini MCCCXXVII, die VI, mensis Aprilis in ecclesia Sanctae Clarae Avinionensis hora matutina; et in eadem civitate, eodem mense Aprilis, eodem die VI, eadem hora prima, anno autem MCCCXLVIII, ab hac luce lux illa substracta est, cum ego forte tunc Veronae essem. **Leu! fati mei nescius. Corpus illud castissimum ac pulcherrimum in locam Fratrum Minorum repositum est ipso die Martis ad vesperum. Animum quidem ejus ut de Africano ait Seneca, in coelum unde erit redisse mihi persuadeo. Hacc autem ad acerbum rel memoriam, amara quaedam dulcedine, scribere visum est, hoc potissimum loco qui saepe sub oculis meis redit, ut scilicet cogitam nihil esse debere quod amplius mihi placeat in hac vita...**

„Laura prin propriile-i virtuți vestită și proslăvită în cântecele mele, îmi apărui înaintea ochilor pentru întâia dată la începutul adolescenței mele în anul Domnului MCCCXXVII, ziua VI, luna Aprilie, în biserica Sfânta Clara, din Avignon în ora utreniei și în același oraș, în aceeași lună a lui Aprilie la aceeași oră a utreniei însă în anul MCCCXLVIII de la această lumină acea lumină a fost răpită pe când eu în întâmplare mă aflam la Verona, nesciutor val! de soarta mea. Acel corp neprihănit și frumos în locașul fraților Minorilor a fost depus chiar în ziua morții către seară. Însă sufletul său, după cum spune Seneca despre Africano, sunt sigur, că se va fi întors în cer unde a trăit.

Pentru cruda amintire acestea am crezut să le scriu cu o oarecare amară dulceață în acest loc foarte plăcut, care revine adesea înaintea ochilor mei ca de bună seamă să cuget că nimic de aci înainte nu-mi poate fi mai pe plac în această viață“.

(Va urma)

RAMIRO ORTIZ

Un june critic bătrân

Mișcarea literară e titlul cărții dar nu numai titlul e atât de uzat și vag, la d. Pompiliu Constantinescu ci și fraza și judecata. D-sa e fără îndoială cel mai bătrân critic român și când zicem critic e un mod de a vorbi. Căci nu e nimic în „Mișcarea literară“ care să nu convie oricui și să nu poată fi semnat de toată lumea cum se cade, dacă „toată lumea și-ar declara într-o bună zi drept ocupație unică și permanentă sarcina de critic.

De altfel „judecățile“ au aceeași valoare cu profețiile Pythiei. Vei pleca nu vei sta pe loc, etc. Iată de pildă cum se exprimă despre opera d-lui Gregorian:

„Cazul d-lui Gregorian e un paradox literar: puțin impresionant, privit în manifestările sale izolate (!), totalitatea operelor (!) ne pune însă, în fața un mare temperament poetic; ezităm de a spune că ne înfățișează și un mare poet“.

Ceeace e destul de confuz. Dar părându-i-se că totuși nu e destul atât, continuă cu profundă seriozitate:

„Versurile d-lui Gregorian fac impresia unor perle rătăcite printre pietre ordinare, operă cu parțialități admirabile, în generalitatea ei, e mai mult un bogat material poetic decât o serie de realități definitive“.

Ați înțeles acum cum devine cu d. Gregorian? Într'un paragraf e „puțin impresionant în manifestările sale izolate“. Dar „în totalitatea operelor“ un mare temperament poetic — pe când în paragraful doi d-sa are dimpotrivă o: „operă cu parțialități admirabile, în generalitatea ei însă e mai mult un bogat material poetic, decât o serie de realități definitive.

Și mai remarcăți încă o nouă lămurire de cea mai adevărată calitate: întâi d. Gregorian e un mare temperament poetic, dar d. Pompiliu Constantinescu ezită să-l și numească un mare poet, în paragraful de jos aflăm însă că d. Gregorian are numai un mare temperament, poetic dar și un „bogată material poetic“, n'are însă o serie de realități definitive.

Ați înțeles acum că bietul domn Gregorian e orice vreți în parțialitate și în generalitate ceva „mare“ dar nu un poet mare. Totuși fiți liniștiți e și aici o fișe de consolație; d. Gregorian ar fi putut fi nu numai un „poet mare“ ci chiar „cel mai mare“ dela Eminescu încoace, căci ascultați ce spune d. Constantinescu:

„D. Gregorian putea fi cel mai mare poet al nostru, de la Eminescu încoace: fondului său original îi lipsește însă, proprietatea expresiei poetice“.

Cum vedeți puțin i-a lipsit d-lui Gregorian ca să nu fie cel mai mare poet, etc... Vei putea obiecta că puțin i-a lipsit să nu fie și... Dante.

De altfel d. Constantinescu nu uită să și lungească ideea care-l muncеște precedând cele de mai sus de afirmația că d. Gregorian, posedând o sensibilitate originală, în care se sbate o intenție adâncă a vidului și a desnaudejii existenței

umane“, etc... Intrebarea e de unde știe d. Constantinescu Pompiliu că are poetul aceste calități, dacă nu au fost exprimate? Noi credem că de la Croce, e un lucru câștigat, pentru toți studenții că nu există decât ceeace e exprimat și tot ceeace e exprimat, există. De altfel fiți liniștiți, d. Gregorian tot e poet mare, da, da, poet mare dar... fără poezii definitive.

Acesta e mecanismul critic al d-lui Constantinescu. Vei conveni că el nu diferă de cugetarea lui Cașavencu, faimos spirit analitic și ingenios care-și preciza cu grije gândirea: Să se modifice Construcția dar să nu se schimbe nimic, sau să nu se modifice, dar atunci să se schimbe pe ici pe colo și anume prin părțile esențiale.

Am putea să ne oprim sau să trecem la alt scriitor, căci despre toți gândește d. Pompiliu Constantinescu tot atât de limpede ca despre d. Gregorian, mărturisim însă că suntem ispitiți prea mult să rămânem ori cât s'ar lungi analiza de față, la articolul pe care l-am început.

Căci, iată ce mai aflăm până la sfârșit despre d. Gregorian:

„Poet liric prin excelență... etc.. Obsesia zădărniceii a topirii în haosul nemaipomenit, e materializată aproape de senzațional; (de unde înaintea știam că îi lipsește proprietatea expresiei poetice) în cele mai reușite poezii, impresia e definitivă. (Cu alte cuvinte are și poezii „mai reușite“ ba chiar dintre cele care da

M. SAHAROV: IAMȘCIC
(Salonul Oficial)

FRANZ WERFEL

Hainele de copil

O vechiul meu costum marinăru în care bile colorate am mai găsit.
 În buzunarele tale mici de câte cu drag mâna și și-a amintit.
 Fărămături din pâinea dela dejun, un mic magnet,
 „Insemnări despre profesori și camarazi“ într'un carnet.
 Țin minte: 'n fața curții era 'nvelită'n pae o sperietoare
 Aici în pauza dela zecce mi-era joaca lărmătoare.
 Crucifixul, chipul bătrânului împărat,
 Buretele, creta, linia, tabla — și banca verde unde am scrijelat.
 Cum mai fugeam cu mînea din prietenoasa casă.
 Afară spre pajiștele bățătorite, pela patru după masă.
 Și era strașnic jocul, aspru, nebunatic, avântat —
 Așa adânc, în plin și curat niciodată n'am mai respirat.
 Imi amintesc: cu capu'ntre picioare ca printr'o poartă priveam ades
 Și soarele, pământul, cerul imi păreau altfel și cu alt înfeles.

R. ARCADIU

rile de echilibru nu au aceeași valoare de cât în matematici:

$$\frac{3}{3} = \frac{5}{5} = \frac{157342}{157342} = 1$$

În critică sunt stări de echilibru fără nici o valoare. Un atlet ține ca o cruce în fiecare braț întins, câte un om, echilibrându-i, d. Pompiliu Constantinescu echilibrează în fiecare frază a d-sale doi pepeni. Profunziunea criticului nu depășește convorbirile curente și cronicile din gazetă, analiza ambignă ține deadreptul de compozițiile școlare și judecățile d-sale nu violentează nici o părere. De altminteri pentru opiniile d-sale, d. Pompiliu Constantinescu nu merge chiar până la moarte de om. E gata să le schimbe:

Ca și opera de artă, critica e supusă unui continuu proces de supraveghere: temei pe care ne-am îngăduit eliminări și adaosuri față de forma primă, tipărită în reviste. (Prefața).

Vedeți cât de cum se cade critic e d. Pompiliu Constantinescu: dacă judecățile și profețiile d-sale critice consemnate cu grije, ies pe dos, e oricând gata să și le schimbe. E drept că a luat destule măsuri ca să evite acest lucru potrivit ca fiecare bucată să afirme cam pe la mijloc ceea ce a negat la început și să nege ceva mai jos, afirmația categorică cu care începe.

Sistemul e comod, e delicios, e naturalmente epatant.

E foarte probabil că pe la 1883 d. Pompiliu Constantinescu (e așa de bătrân criticul nostru) să fi scris împreună cu diaconul dela Blaj și cu Aron Densușeanu, un articol târaie brău împotriva unui pretins poet mare Eminescu, dovedind că autoul Luceafului nici nu se poate compara cu „desăvârșitul“ și popularul Șerbănescu. Mai târziu când a văzut că toți, așa din senin, și-au pus în cap să facă din Eminescu un poet genial, a scris și d-sa „încontinuu proces de supraveghere“, o carte în care a analizat „geniul profund al marelui poet“. Dar firește e gata din nou să-și modifice pe ici pe colo părerea, și anume prin părțile esențiale dacă ar fi nevoie, de pildă dacă toată lumea ar fi de acord că d. Eftimiu e superior lui Eminescu.

CAMIL PETRESCU

„impresii definitive“ și d. Pompiliu Constantinescu citează cinci titluri)

Pus alături de Eminescu prin analogia fondului (Ce o fi fondul acesta?) se deosebește de marele cîntăreț al nirvanei prin lipsa unei ideologii metafizice.

Cu alte cuvinte d. Gregorian ar fi Eminescu dar îi lipsește proprietatea expresiei poetice și ideologia, neavînd de cât fondul.. ce o fi „fondul“ acesta. Rîndurile de jos mai rău ne încurcă: acest fond care e singura calitate e numai „înfinia materială a neantului“ ba chiar o simplă „ideosincrasie poetică“.

De altminteri chiar d. Pompiliu Constantinescu care remușează d-lui Gregorian că nu are proprietatea expresiei poetice, mînuște în mod foarte ciudat cuvintele și nu vom cita din restul cărții cît tot de aci din paragraful la care suntem:

Înscripția sa își soarbe seva din pământul onac al sensibilității, dospind în subconștient, e de natură organică (acest organic nu-i așa e cam delicat puțin?) Idiosincrasia poetică a d-lui Gregorian e linsită de nimbul în aparență rece, strălucitor în realitate (strălucirea și răceala nu se opun d-le Constantinescu și onozia d-tale e improprie) al cerebralității eminesciene... Concepția sa despre viață e numai o atitudine a sentimentului („atitudinea unui sentiment“ e destul, concepția care e sentiment e prea mult) neîntovărită de inteligență. (Un poet mare fără inteligență, numai sentiment!)

Puțin mai departe căruța cu roțile desprînse din osii a frazei, aproximativ exacte, încearcă și o clasificare. Sahara cu note descriptive de o rară vigoare realistă e insuficientă prin analiza psihică a personajilor.. ceea ce dovedește că d-sa este un poet liric și nu epic.

În sfârșit în încheiere d. Constantinescu constată că d. Gregorian este dela Eminescu încoace... „o interesantă fizionomie poetică...“ ceea ce cu puțină bunăvoință se poate spune despre cel puțin 150 de poeți cari au scris în acest timp. Și pe urmă de ce dela Eminescu încoace, de ce nu dela Omer încoace?

Aceeași afirmație de „pare că este

scriitor mare nu e cum îl arată aparențele“ și în celelalte articole:

„Dacă preceptul lui Boileau ar fi mai mult de cât o grațiozitate d. Codreanu ar fi un mare poet; e totuși un distins parnastian (!)

(articolul despre Mihail Codreanu)

„Iosif e un sensitiv, deși un real temperament poetic, e o sensibilitate minoră...“

L-a lipsit ironia sarcastică a marelui său maestru dar a posedat dușoșia temperată, nici lacrimoasă nici prea dulceagă spre a fi exclusiv condusă.

Și totuși pentru d. Pompiliu Constantinescu:

„...e cel mai uman dintre poeții noștri prin intensitatea potolită a sentimentelor (?).“

„Iosif în cele mai semnificative bucăți lirice e un poet desăvârșit, et.

(articolul despre St. O. Iosif)

Aproape treizeci de scriitori sunt astfel înfățișați publicului într'un ton ambiguu care dă impresia de obiectivitate, de echilibru mediocru. Căci toate stă-

R. IOSIF, monotip

Tinerete

Mă tem de Mai, mă tem de Mai.
De flori, de cer, de atâta aur
De-al primăverii 'ntreg alai
De flatur și de graur

Miresmele frunzei de nuc
De vântul verde sărutată
Pe trup de alungul mi se duc
Mă tem : tremur mă imbată.

Sufletul proaspăt, mirat cântă.
Și crește mai viu, tot mai viu.
Ce vrea inima frântă
De bate, de doare, nu știu.

Mă tem în iarbă și mă tem
S'adorm prin muci și scai
Mă tem de Dumnezeu și'l chem
Și fug și plâng. Mă tem de Mai.

E. MUMULIANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O n o r u r i

Pitulași prin colțuri, stau : doi câini, un cal,
Trei păpuși și'n grupuți ostași înarmași
Pe fereastră-o altă grupă de soldași
Prinsă 'n cui o spadă și-un coif de metal.

În pătuc copilul cu ochi înghețași ;
Lângă el păpușa'n rochie de bal,
În posturi solemne stau toți nemișcași :
Prin odăi durerea mută, curge val.

Dar după sfințire, când l-au ridicat
Șin cuib de mătase în sicriu l-au pus,
Și soldași și spadă s'au înfiorat,

Și'n front de paradă grav s'au înșirât,
Dând onoruri celui ce pe veci s'a dus,
Lut să 'ngrașe lutul, suflet inger sus.

ȘTEFANIA ZOTTOVICEANU

Tristețe

Mai rugat să viu la tine
și-am venit.
Pomii toți
cu floare albă m'au primit,
Inima-mi muria svâcnind,
și'ncet.
am bătut la geamuri c'un buchet.

Am bătut la geamuri
am bătut..
m'a lătrat un câine
mic și slut :
Am rămas pe-o bancă'n umbră,
așteptând..
fără nici un gând.

Târziu
cădea rouă
când m'am deșteptat,
mi-am adus aminte.. și-am plecat.
Inima-mi sfărmaș
ca o jucărie,
cine mi-o mai știe ! —

VIRGINIA GHEORGHIU

De vorbă cu d. Dragoș Protopopescu

EVOLUTIA LIRICEI SALE ȘI FERMA ENGLEZA. — AMANUNTE ASUPRA LIRICII ENGLEZE CONTEMPORANE.—POETII ROMANI DIN ZILELE NOASTRE. — TEATRUL NAȚIONAL DIN CERNAUȚI. — PROECȚE..

Întâia oară l'am cunoscut pe Dragoș Protopopescu în redacția d-ului Pasagiul Român la „Ideii Europene”. Venea de la Londra de unde trimisese revistei scrisori al căror stil făcea figuri de „route'n coate”, uimitoare. Între colegii lui „europeni” din București s'a comportat cu o discreție atât de catifelată, încât i-am prins frica: simțeam că era un om tare! Această bunăvoință s'a adeverit curând. Studentul de la Londra, care pentru prepararea și înarmarea lui nobilă știa să evolueze cu atâta artă — sigură, adică înăscută — printre poloboacele cu vanitate care sunt deținătorii cheilor universitare din țară și străinătate, cucerește fulgerător o catedră de literatură engleză la Universitatea din Cernăuți. Își instalează energiile complimentare la un teatru care era, înaintea lui, o sală goală de provincie și mai înainte ca cineva să prindă de veste — probabil spre a se purga de vechi ingurizilatii, fatale, dar penibile de reținut multă vreme — trimite din Bucovina cea mai răsunătoare palmă prostiei lui Mihalache Dragomirescu, când de grouză au început să țipe și elevii.

În clipa aceasta e făcând în jurul lui Dragoș Protopopescu. Dar noi care am mai cunoscut odată atmosfera placidă în care poetul își condensează electricitățile, suntem avertizați și deci avertizăm: E un om de o energie fără pereche, lipsit de dogme și controlat de o inteligență care nu se pierde la nici o viteză! Culegeți versurile lui, căci nu vă rămâne la el, cercetații și studiile, căci le va depăși, nu vă stricați cu el, căci va avea în curând de unde să dea recompense!

Asemenia puteri nu se conduc numai pe sine, ci sunt sortite să și conducă. Poetul Dragoș Protopopescu are temperament de conducător. Azi face, într-o capitală de provincie și pe un teren fără sancțiuni prea grave, ultimele expertize cu oamenii și cu legile generale.

Cine va trăi, va vedea: Prineliștea unui om astfel construit și mișcându-se e mai frumoasă ca prineliștea unui munte care stă pe loc, și tot atât de impresionabil ca un motor în văzduh, purtând subtile dar puternice aripi planate.

EVOLUȚIA LIRICEI SALE ȘI FERMA ENGLEZA

Lirica mea dacă a făcut ceva, într'adevăr a evoluat!...

A evoluat până a nu se mai lăsa recunoscută. Nu e ispititorul demon al renegării cecece mă face, de pildă, să nu mai fiu în stare azi să subscriu un vers din cele publicate în *Viața Nouă* — cu tot respectul și recunoștința ce port încă, primului meu mentor literar, admirabilului Ovid Densușianu, cum și cu toată duioșia cu care mă gândesc la bătaia noastră simbolistă.

Era largheța dogmei acesteia literare să aciuieze sub factura ei de vag și în poza ei de noblețe a eului poetic, tot facticele grafoman ce poate sălășlui în sufletul unui tânăr de 17 ani.

La Flacăra, cu care cochetam în ciuda Vieței Nouă, cum și la Sburătorul literar, nu mi-am găsit mai mult personalitatea.

Dacă am vre-una, apoi ea mi s'a destăinuit în Anglia, în atingere nu cu vre-un poet, ci numai cu... ferma engleză — o fermă la care am petrecut o vară întreagă, după ani de bibliotecă și îmbăcseală metropolitană, și unde, pe deasupra textelor sub care mă îngropam într'un hamac, se întindea un cer de vară albionă, străbătut de aripi de ereji și rachete de tenis.

Era, cam la vârsta de 27 de ani, prima mea atingere cu natura câmpenească. Să fie aceasta, sau oroarea „examenelor care se apropiu, cecece m'a îndemnat să descoper în mine atunci, alături de studentul condamnat o viață cărței, un anti-intelectual fără pereche, un dușman al ideii și al teoriei, și un amator à les heures, de... ignoranță, cum numai printre englezi se poate găsi!? Deajuns că tot cerebelsmul meu simbolist se topea la soarele bun și vechi al Angliei acesteia îndrăgite de cai, de câini și de realități; și din conflictul între ideologie și viață, au fășnit cred, întâile accente adevărate ale sufletului meu, sub forma acelor poeme publicate sub nume propriu sau sub cel de Dinu Lance în *Viața Românească* și *Cugetul Românesc*. Dintr'o sursă de parodie pe care nu mi-o cunoscusem până atunci, dar care constituie, nădăjduesc... sfoara — ca să nu zic coarda personalității mele, ele dădeau nespuse de multă dreptate unui ins, insului iubit de mine, și dacă va rămâne ceva de pe urma versului meu — cecece nu prea îmi vine să cred — vor fi în orice caz aceste câteva exemple de satiră lirică.

Dincolo de ea nu cred să pot evolua (v. infra), fiindcă nu pot trece dincolo

de renegările, din care s'a născut. Ar urma atunci să reneg viața și aceasta ar fi să nu mai scriu deloc.

De altfel e mult decând nu mai cred în puțința lirismului pur. După genul didactic și genul epic, cel liric își vede sfârșitul în forma lui superioară — așa zicea supremă — muzica, așa după cum celelalte două s'au terminat în expresia lor definitivă, știința și romanul. Se petrece cu genurile literare — vorbesc de genuri ca modalități nu ca imuabile categorii, procesul părinților geniali cari apar fără progenitură sau în dauna ei. În curând va veni rândul artei dramatice, care își caută forma ei supremă, — știu și eu? — cinematograful sau baletul de mâine, ca să dispară.

AMANUNTE ASUPRA LIRICEI ENGLEZE CONTEMPORANE

Lirica engleză nu vine, nici dansa, prea mult împotriva unor atari aserțiuni.

Mă întrebi de ea ca să știi ce mai face, pur și simplu, sau în legătură cu „evoluția lirice mele”? Îți voi răspunde și la una și la alta spunându-ți că nu există lirică, din cele pe care le cunosc, mai încărcată de fatras epic, de narație și descripție și care să încalce, prin aceasta, acea „autenticitate poetică” a lui Mallarmé — singurul cuvânt mare spus în literatură.

Englezul confundă autenticitatea poetică cu autenticitatea vieții, sau ca să întrebuițez o vorbă scumpă lui: cu autenticitatea experienței.

Dânsul crede că orice experimentează eul său, e poezie și scapă de orice îndoială pronunțându-și cuvântul: sinceritate. Se întâmplă însă că există un dualism din care suntem tăiați cu toții și care îmbibă orice manifestare a omului. Poezia e o sinceritate, dar o sinceritate mincinoasă, o derivare a sincerității personale în unicul și inefabilul existenței.

DRAGOȘ PROTOPOPESCU

Experiența vitală a englezului e cel mult admirabil material de poezie, aceasta însă începând tocmai de acolo unde acest material dispăre într-o nouă elaborație, de selecționare și transfigurare.

Ori, sunt tocmai cele două procese pe care pare că le ignora poetul englez, cu toate că ele fac una cu intuiția și revelația. De aci lipsa liricele engleze de metaforă și visiune.

(Oroarea de metaforă de altfel se întâlnește și la criticii englezi, care o socot formă poetică inferioară, — dânsii pornind dela un fel de concepție platonice a poeziei ca o corupție de gradul al doilea a realității ideale și văzând în lipsa de metaforă o onestitate poetică în plus).

De aci prolixitatea și prozaismul, aceeași Scyllă și Carybdă a liricele engleze de totdeauna.

Adevărul e că oricât de mult respect am avea pentru felurimea și sinceritatea materialului poetic englez, pentru largă-i simpatie cu realitatea și viață până la cele mai umile forme ale lor, Englezul e mai mult onest decât poet, așa după cum Americanul, care cântă cu aceeași predilecție un nou sistem de ascensor ca și o turlă de biserică e mai mult prozaic decât onest.

DOI POETI ENGLEZI : DAVIES ȘI HOUSMAN

Doi poeți englezi îmi plac cu adevărat **W. H. Davies** — „poetul ultravagabond“ — cântăreț al gângurărilor de pasări și isvoare, al dimineților clare și al pribeghiilor în mireasmă și lumină: și **A. E. Housman**, poetul **Flăcăului din Shropshire**, o colecție mică de poeme fragede ca un bulgăr de țărână, dar răscolind de sub ele toată patima și vânjoșia concisă a omului dela țară.

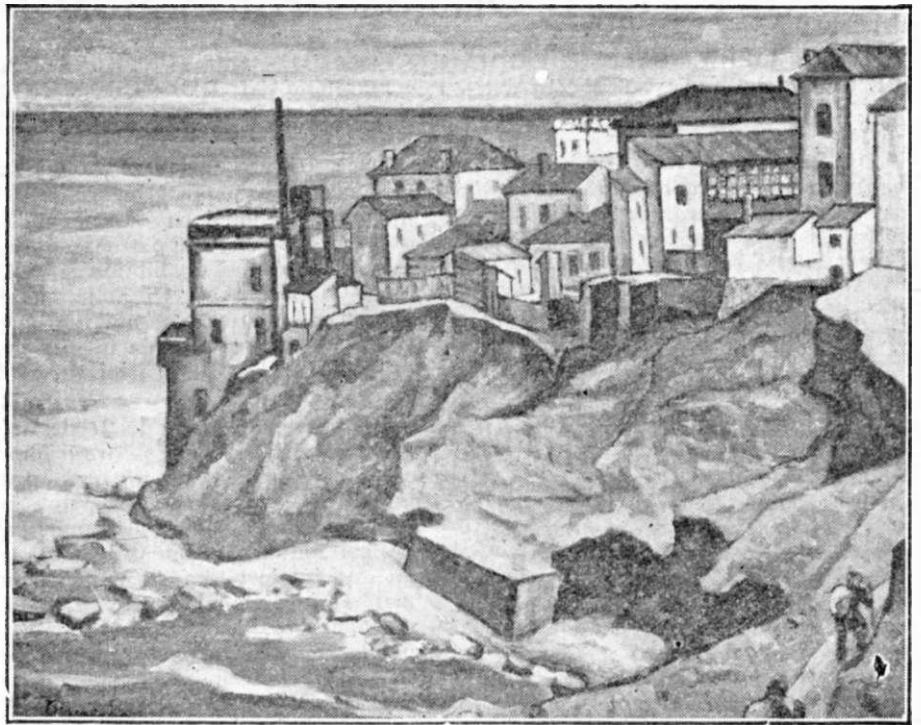
Dacă acestuia îi datorez chiar câteva versuri bune, întreaga lirică engleză, prin noutatea aproape violentă și prin veracitatea convingătoare a materialului experimentat, mi-a dat un nou orizont, nu numai poetic, dar chiar omenesc. Lirica contemporană dacă mai e susceptibilă de vre-o reînsuflețire, numai de acolo își poate pregăti revoluția. În orice caz poetul român, fiul direct al unei generații hrănite cu șvarț și admirație mutuală; trebuie să se adreseze liricele engleze ca să se mântue de obsesia cărții, a sexului și a ideii, și să recurgă la altă viață decât cea a cafenelei — spre a da poeziei noastre ceea ce-i lipsește organic și lipsind o face atât de monotonă, sarbădă și superfluă: **materialul vital**.

POETII ROMANI DIN ZILELE NOASTRE

Pentru aceste considerații socotese pe Nichifor Crainic ca cel mai adevărat poet al generației mele, atât de adevărat încât îmi e cu neputință să cred că nu mai scrie; dimpotrivă, aștept dela dânsul opera cardinală a acestei generații.

Dar vremea noastră, care își are ca pionieri pe Săvescu și Petică, posedă doi șefi efectivi: Arghezi și Minulescu, așa precum generația trecută franceză a avut pe Mallarmé și Verlaine.

Din aceeași generație cu mine primum pe Davidescu, Maniu, Pillat, Botez, Blaga, Bucuța, Vianu, Perpessicius, Camil Petrescu, etc., poeți printre care Arghezi, mai ales cu timbrul pe care l-a luat în timpul din urmă și cu muscu-

MARIUS BUNESCU : MALUL MARIU

latura neaoșă a inspirației sale, este cum spun Englezii „a towering figure“, înrăurind literatura generației sale tot așa de fâgăduitor ca și Housman pe aceea a țării sale.

O definiție a acestei generații? E așa de ambiguă, dispartă și transitorie că, secătuită de curiozitate și de o ambiție literară care i-a fost uneori nefastă: trebuie să o numesc — fără ironie — generația de sacrificiu a literaturii noastre sau, mai descriptiv, generația de „Sturm ohne Drang“ a poeziei române.

TEATRUL NAȚIONAL DIN CERNAUȚI

Desigur întrebarea e în legătură cu literatura noastră dramatică. După ce, cu colaboratori printre cari trebuie să numesc în frunte pe admirabilul Victor Ion Popa, am readus la viață această instituție și am pus-o pe picioarele artei, m'am silit să-i dau ceva, și din ritmul vremii. Am jucat, întâia oară la Cernauți un Shaw, Barrie, Maeterlink, Pirandello, pe veșnic tânărul Holberg, iar pentru literatura originală am fost cel dintâi care m'am adresat și generației nouă. Publicul care mi-a fost fidel în tot cursul stagiunii a murmurat pe alocuri.

Cum însă stagiunea viitoare se realizează pe un repertoriu de capodopere: Poveste de iarnă, (Shakespeare), Hoții (Schiller). Toți avem interese (Benavente), Leul ghimpat (Shaw), Clopotul scufundat (Hauptman), Cum ți se va părea (Pirandello), Pasărea albastră (Maeterlink), Unchiul Vania (Cehov) și altele ejusdem grani, iar repertoriul românesc e mai tot doi clasici, voi face plăcerea publicului și a mea, să joc unul sau doi tineri.

PROECȚE LITERARE

Sunt plin de... veleități literare, mai ales în legătură cu teatrul către care îmi îndrept manuscrisul de cinci ani de zile. Sunt autorul celor mai multe piese scrise și nescrise din țara românească !!

Am tradus — ca să încep cu ce am mai reușit! — „Poveste de iarnă“ și, cum mi-am propus să dau pe fiecare an un Shakespeare, am început „Furtuna“, amândouă piese pe care nădăjdiesc să le văd jucate și la București. Tot Bucureștilui i-am dat de curând, prin regisorul Bumbesci, o farsă scoțiană adaptată după Barric. În vacanța de Paști am terminat „Leul ghimpat“ și până la vară trebuie să dau lui Popa „Împăratul Ion“ cea mai bună piesă a celui mai mare autor dramatic american, Eugen O'Neill.

Am gata apoi un mister, din prima epocă a creștinismului nostru, pe care îl voi supune Teatrului Național din București; și am sfârșit prima carte din romanul „Viața și opera lui Eulampe Sibic“, început la Londra.

Atâta literatură am putut face dela război încoace.

Fiindcă mai am și o catedră, în legătură cu care sunt angajat la o lucrare de cum se cade întindere.

Prins între aceste obligații, Dragoș Protopopescu le birue pe rând, cu o mușchilatură fortificată de chiar muncile pe care le împlinește. Nici o oboseală în stil. Dinpotrivă! Simți că are creierul ca o coardă întinsă pe care inteligența lui, strict controlată, e gata să facă figurile cele mai îndrăznețe, fără să sufere nici logica, nici practica, nici bunul gust.

Rămân la părerea dintâi: e printre cei dintâi!

F. ADERCA

Alba-Iulia

Pe valea Mureșului pe apa cărui s'au scurs, din timpuri ce trec peste mîntea omenească, bogățiile Tansilvaniei spre apus, Romanii după ce au prefăcut Dacia în provincie au găsit cu cale să așeze aici capitala, numind-o Apulum, mai apoi în românește Alba-Iulia.

Aici apoi capitala a rămas pînă tîrziu de tot, dovadă numirile acesteia în limbile popoarelor ce au trecut pe aici. Așa slavii au numit-o după obiceiul lor — Belgrad, orașul alb, ungarii apoi veniți mai tîrziu — Gyula Feervar — iar germanii — Weisburg.

Cînd sașii au început să capete o însemnătate mai mare, capitala a fost strămutată la Sibiu, de unde apoi cînd ungarii ajung la putere, a fost trecută la Cluj.

Alba-Iulia o găsim trecută în documentele cele mai vechi mai ales de cînd s'a înființat aici și o episcopie catolică.

În calitate de capitală, Alba-Iulia a găzduit pe marele viteaz Mihai atît ca musafir al lui Sigismund Bathori cît și ca stăpîn al țării, după alungarea lui Andrei Bathori.

Cuprinsul zidurilor acestei cetăți au răsunat de chioțele de veselie ale românilor cînd Mihai Viteazul și-a făcut intrarea triumfală ca învingător și cînd a pîmit în această calitate, jurămîntul de credință al nobililor opoșiți pe pămîntul sfînt al românilor, împlinind visul românismului.

Figura noastră reprezintă Alba-Iulia sau Carlsburgul — orașul lui Carol — numit astfel în cinstea lui Carol al VI-lea, așa cum se afla la 1735.

Aici avem în planul din fund în partea dreaptă cetatea propriu zisă clădită după planul lui Eugeniu de Savoia în 1715, iar în partea stîngă vechiul oraș ale cărui întărituri s'au stricat cu totul.

În cetate sunt reprezentate în punctul A. biserica catedrală, în B. biserica iezuiților, iar în C. biserica franciscanilor.

Intarea în cetate se făcea prin D. unde era poarta principală.

Din orașul propriu zis nu-i însemnat nimic; iese în evidență însă, o turlă de biserică, probabil ortodoxă.

După unele versiuni corpul marelui Mihai după ce a stat cîteva zile în Câmpia Turdei ar fi fost luat de români și înmormîntat în biserica ortodoxă din acest oraș; n'ar fi deci exclus ca rămășițele croului național să se adăpostească sub acest lăcaș.

Dealurile din împrejurimi erau acoperite cu podgorii din care se recolta numai vin alb de o calitate superioară.

Artistul pentru ca să dea viață figurii a așezat în planul din față, în partea stîngă trei soldați, iar în cea dreaptă o femeie ce toarce din furca dela brâu, trecutul orașului.

Lungă i-a fost viața, dar și viața demnă de invidiat.

A văzut legiunile lui Traian și oștirile lui Ferdinand I-ii regele tuturor Românilor.

MIH. POPESCU

Cucori răniti

Pe deal, la marginea de sat,
din nori,

Sub zare s'au lăsat

Pe aripi sdrențuite

Trei sure mori,

Și-au poposit sub sat,

Ca trei cocori,

Cu aripe rănite..

Trei cenușii cocori,

Sub zări de toamnă.

Au poposit din zbor :

Trei mori de vînt

Din pisc se'ndeamnă

Să-și iee-avînt

spre nori..

Dar

În zadar

Tot bat din aripi frînte,

Voind spre cer

Să se avînte

Căci ferecate 'n lanț de fier

Stau morile de vînt

Legate de pămînt..

În toamnă au rămas de stol

Pe cîmp cucori cu-aripe rănite..

Copacii-s goi și cîmpu-i gol

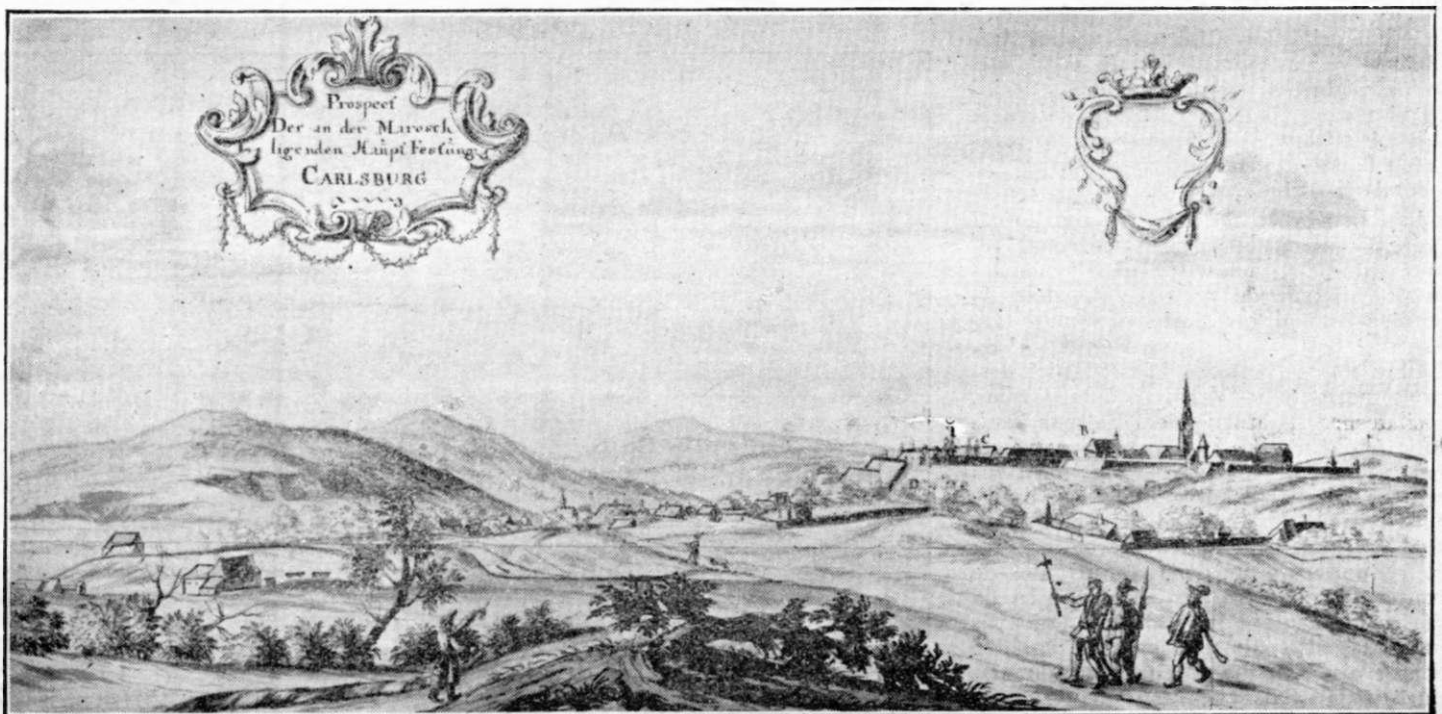
Și zările-s cernite..

Și trist în scârțitul morii,

Suspînă tînguios cucorii

sub zările cernite..

ION BUZDUGAN

ALBA IULIA, după un manuscris din sec. XVIII

„Dacia“ și „Institutul Arheologic Român“

Curiozitatea, ași zice chiar pasiunea, cu care am străbătut paginile majestuoase și de o ireproșabilă occidentalitate, ale celor două volume. (I, —1924—VII+368 pag.; II, —1925—, VII+429 pag., tiparul „Cultura Națională“ 1927) din „Dacia“, revista de cercetări și descoperiri arheologice în România, publicate sub direcțiunea d-lui profesor Vasile Pârvan. — ne-ar fi putut lesne arunca în brațele aceluia explicabil diletantism dacă nu ne-am fi adus aminte de gestul cu care Odobescu dădea la o parte funul lulelelor pre-istorice ale lui Cezar Boliac. Și încă!, Boliac, în calitate de colecționar ca și de negustor de antichități putea să-și permită și luxul unei false competențe, în timp ce nouă, astăzi, în superioara atmosferă științifică în care se dezvoltă căteva din disciplinele, între cari și arheologia, de la noi, nu ne-ar sta de loc bine să ne preumblăm, ca la noi acasă, într'un domeniu, oricât de pitoresc, nu însă mai puțin grav.

E în firea sufletului omenesc să-și permită familiarități cu ceea ce socotește ca înțeles și socotește ca înțeles de îndată ce îndrăgește un lucru. Din fericire entuziasmul, tenace și fertil al omului de știință anulează pe acela al diletantului excesiv. Pleiada de cercetători strânsi în jurul d-lui prof. Vasile Pârvan aduc atâtea aplicațiune sobră, atâtea ținută de înaltă erudiție, încât, ori cât de entuziasmat, cumpătarea și calmul omului de știință îți împune o binecuvântată rezervă. Și-apoi dacă e vorba de cuvinte frumoase, putem deschide oricând acel agreabil curs de „istoria arheologică“ a lui Odobescu, care cu cincizeci de ani și mai bine, în urmă, plecă într'un prim curs universitar pentru însemnătatea și pentru frumusețea arheologiei închipuită ca o istorie a culturii popoarelor din trecut: „Rolul arheologului este de a culege împrejurul-i cu o pioasă îngrijire, toate frunzele cele veștede, toate florile cele o-filite, toate poamele cele svântate și prin nimcrita lor alipire la vechea tulpină să redea copacului viață și virtute, foilor umbră și verdeață, florilor colorit și miros, poamelor gust și dulceață; într'un cuvânt să reproducă ca printr'un farmec magnetic via imagine a splendorii primitive!“

Iată pentru ce nu vom expune, oricât ne-ar îndemna la aceasta farmecul re-surecțiilor miraculoase, nici memoriul despre tipurile de vase pictate, dela Ariușd, centrul preistoric de mare valoare și despre care scrie regretatul arheolog ungar Francisc László, nici despre mormintele celtice dela Gruia, nici despre săpăturile dela Sultana, Calafatis, Poiana Selei (lângă Sarmizegetusa), Gumelujia, Histria, etc., etc., lucrări urmărite și prezentate de d-nii: V. Pârvan, I. Andrieșescu, Teofil Sauciu-Săveanu, Alexandru Ferenczi, etc., etc.; după cum nu vom aminti nici de contribuțiile d-lui I. Andrieșescu la vârsta bronzului în România, nici de pumnalul scyt din Boureni sau de bine conservatul *aes grave* cu capul de meduză, dela Salsovia, sau de statua-menhir dela Hamangia.

Sunt tot atâtea minuni trezite la viață din adâncul pământului păstrător, de

magica vargă de alun a arheologului. Dacă ele încântă pe profan, să nu uităm însă că semnificația lor științifică este rezervată în primul rând cunoscătorilor, al căror ochiu poate vedea și dincolo de giulgiul material care le împresoară.

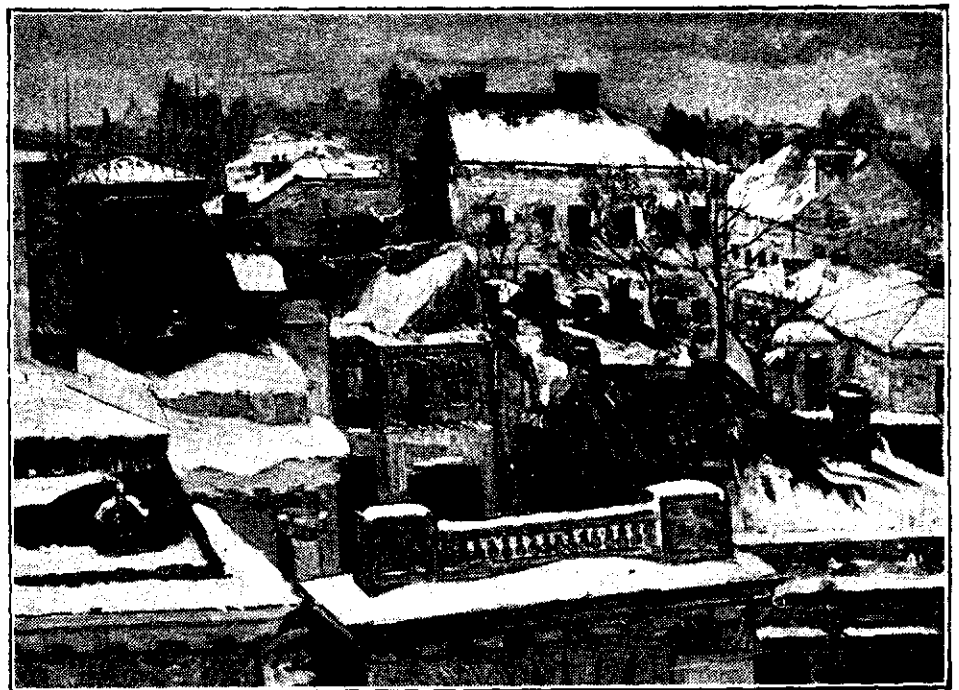
Abia dacă am fi tentați să consemnăm, din simplă satisfacere de lector și măcar în două rânduri, memoriul d-lui Jerome Carcopino despre „Bogățiile Dacilor și întărirea imperiului roman, sub Traian“ și în care își află lor una din ipotezele cele mai captivante pe care un istoric-arheolog le poate valorifica.

Distingând în istoria domniei lui Traian două epoci desvârtite prin războiul contra Dacilor și remarcând trecerea dela sistemul de economii dinainte la prodigalitatea de după: daruri, jocuri, vervă edilitară, (forul Traian basilica și coloana ridicată pe un teren a cărui expropiere a costat 3000 franci-aur metrul), scutiri de impozite, etc., d. J. Carcopino este adus să facă legătură între bunul stăpân Romanilor, după războiul Dacilor și între bogățiile ridicate de Traian, ale acestora și specificate într'un text istoric, ce pornește din lucrarea („Getica“) pierdută a lui Criton, doctorul lui Traian. Un text care luat multă vreme în derâdere, prin sumele ce se păreau fantastice poate fi privit, în urma corecțiilor pe care le aduce d. J. C. ca verosimil, (în treacăt, să amintim că și Odobescu vorbind de tezaurile lui Decebal, menționate de Dion Cassin, ca fiind îngropate sub râul Sargeția, pare să se ralieze la scepticismul cu care Fabretti, vestitul arheolog italian, contestă existența unor astfel de tezaur). Cifrele în oameni și livre ridicate de către Traian, ar fi, după corecțiunile d-lui Carcopino de: 50.000 prizonieri, 165.000 kgr. aur sau 555.900.000 franci-aur și 331.000 kgr. argint, sau 62.200.000 franci-aur. Confruntate cu datele exploatărilor auri-

ferice și argentifere din Transilvania vremurilor noastre, greutățile indicate de Criton n'ar reprezenta altceva decât „stockajul“ (sistem obișnuit regiilor Macedonice) exploatației locale timp de treizeci de ani. Altminteri, sumele menționate sunt aproape egale în valoare cu acelea a cantităților metalelor prețioase aduse la Roma de Lucullus, din triumful contra lui Mitrivate și, de reținut, nici pe jumătate din cantitățile monstruoase de argint și aur aduse de Pompei, în anul 61, în urma campaniilor lui din Orient. „Rezervele“ lui Decebal erau așa dar suficiente ca să reaurască Imperiul și strălucirea lui.

★

Dar odată cu toate aceste memorii și studii arheologice a căror menționare, trebuia, măcar și bibliografic făcută în așteptarea specialiștilor care se vor pronunța, „Dacia“ mai pune însă și o problemă, cu mult mai generală, o problemă de cultură care, ca mai ales ne-a îndemnat să punem mâna pe condei, pentru a o aduce la cunoștința cititorilor noștri. Am fi zis și la cunoștința ștatului cultural, însă acesta există numai ca artificiu-retoric în banchete, manifeste electorale și expuneri de motive la legea armonizării salariilor. E vorba, cu alte cuvinte, de „Institutul Arheologic Român“. Ați socoti de sigur că a așa de însemnată activitate științifică, singura care, dămpeună călătorămuri ale activităților ideale, ne pun în rândul națiilor civilizate, nu se poate să nu obțină simpatia protecțoare cu care orice stat, cât de puțin cultural, s'ar mândri, acordând-o. Nu este însă cazul cu al nostru, românesc, ștat cultural. Ar fi suficient să ne amintim de cazul din trecut (acum o fi altfel?) al „Institutului de filologie și folklor“ al d-lui O. Densusșianu, cărui i se preocupau redusele fonduri sau de mai recentul și întrutorul, actualul caz al Academiei Române, a cărei olimpică așteptare dela binefacerea ștatului a început să se ueliniștească, dovadă accentele din ce ni ce mai pământești, cu care rapoartele sesiunilor generale vește-

I. MIHAIL : PEISAJ (Salonul Oficial)

iese nepăsarea culturală a oficialității. Și câte altele despre cari încă nu știm nimic!

Ceeace înscamună că ne aflăm în fața unui sistem de urgisire a științelor și artelor și tocmai în vremea în care am angajat toate fanfarele din România pentru gornirea politice culturale. Iată de ce o operă așa de valoroasă ca aceste două volume din „Dacia” d-lui prof. Vasile Pârvan se deschid cu acest rând, gravat anume, ca cea mai de actualitate inscripție frontoniană: „Acest periodic anual este organul unui Institut care nu există încă.” Să ne oprim puțin asupra acestui caz, elocvent și pentru sine și pentru întreaga obla-dire oficială a activității științifice în România.

În 1906, pe vremea săpăturilor taberei romane dela Solsovia (vechea cetate getică, la vest de Mahmudia de astăzi), d. prof. Vasile Pârvan organizează un serviciu de săpături sistematice, înființarea cu alte cuvinte a unui „Institut arheologic Român”, sub a cărui conducere să se pregătească și un corp de săpători specializați necesari mai ales astăzi, după improprietă-țirea țaranului care nu mai prestează, cum observa d. Pârvan, serviciu, a căror însemnătate nici n'are de unde s'o ghicescă, corp de săpători cari repartizați la cele 12—14 șantiere în funcțiune, astăzi, pe cuprinsul României-Mari, ar da săpăturilor arheologice toată înflorirea și cantitativ dar și calitativ. Deoarece ar fi de ajuns să ne raportăm la cele ce scrie d. Pârvan despre descoperirea statuei-memur dela Hamangia, — superioară ca lucrățile celor dela Baia de Criș, datorată unei întâmplări care a crușat-o când putea să o nimicească ca și pe tumulusul, definitiv pierdut pentru știință și al cărui pământ vechiu de 4000 de ani a servit la torasamentul căii ferate Medgidia-Babadag-Tulcea. Cu acest prilej d. prof. Pârvan amintește că și descoperirile mormintelor celțice dela Grăia se datorase, deasemeni hazardului lucrărilor publice. Ceeace desigur n'ar mai fi cu puțință dacă s'ar acorda posibilitatea înființării și de drept (de fapt este, de vreme ce lucrează și încă așa de impunător) acestui „Institut arheologic Român” pentru care d. profesor Pârvan stăruie de mai bine de douăzeci de ani și încă nu disperă, „Să sperăm că viitorul ne va fi mai favorabil”, e singurul verdict al omului de știință din fruntea „Daciei”. Totuși să amintim că numai pentru săpăturile dela Histria, Statul dădea înainte de război 50.000—50.000 lei, ceeace ar reprezenta după schimbul de azi între 1.200.000 și 2.000.000 lei.

Este tocmai suma totală care se dă și astăzi pentru săpăturile celor 12—14 șantiere active depe întreg cuprinsul țării. Ori în condițiile acestea se înțelege și cât eroism desfășoară arheologii noștri, dar și în ce condiții improprii se duc aceste lucrări.

Iată pentru ce spuneam, într'un început, că cele două volume din „Dacia”, compacte de știință și de dezinteresare, pun și o problemă de adevărată politică culturală.

Cronicari ai faptelor de cultură ce se petrec sub ochii noștri, socotim de datorie elementară să apelăm la solicitudinca oficialității și să atragem atenția

C ă r ț i

O CARTE DE MARE FOLOS: ALBUM DE PALEOGRAFIE ROMANEASCA de I. BIANU și N. CARTOJAN

Aparițiunea acestei lucrări — în actualele împrejurări de criză a cărții, de vivificare a învățământului și de expansiunea culturală atât între noi, cât și între minoritari — trebuie salutăată cu toată cuvința ce datorim unui adevărat eveniment complex sufletesc. Din nenorocire, deși apărută de aproape un an, ea continuă să fie încă necunoscută la noi. Nu e pentru întâia dată când reacționăm astfel (poate și din cauza numărului încă restrâns de cunoscători — dar desigur și din altele numeroase) față de opere cu caracter atât de impunător. Iui pare inexplicabil un singur fapt: cum se face să snobii noștri (al căror număr, începând chiar din fericiata epocă a neutralității, s'a înmulțit înfiorător) deveniți prin minune amatori de execuțiunii artistice, nu s'au gândit încă să-și mobilizeze biblioteca indispensabilă cu această colecțiune de planșe care constituie — cu drept cuvânt — unul din titlurile de glorie ale „tiparului Cultura Națională”? Sau se consideră satisfăcuți încurajând — cu sume grele — numai pofta de câștig și lipsa de gust (unii ar zice: de bun simț) ale atâtor pictori improvizati, simpli mășgăliitori de pânză nevinovată?

Dar să ne apropiem de cele 52 de planșe, îngrijite, clare, variate care oglindesc, odată cu istoria scrisului chirilic românesc, linia evolutivă a sufletului cultivat al neamului nostru, având, ca punct de plecare, texte, manuscrise (Psaltirea Scheiară, Cedicele Voronețean, Psaltirea Hurmuzachi și Psaltirea Voronețeană — toate din sec. XVI) iar, ca punct de ajungere, scrisori de ale marilor personalități politice (Tudor Vladimirescu) sau culturale (Alecsandri, Kogălniceanu, Bălcescu). În felul acesta, într'o succesiune de chipuri ireproșabile executate și învârșite de indispensabile scurte lămuriri, defilează prin fața ochilor noștri sufletesti epoci și oameni, fapte și preocupări personalități și gânduri pe care ni le evoacă scrisul totdeauna variat, dar totdeauna sigur și ceteț al acestor Români pe cari îi agită numai două idei: ideea religioasă și ideea de patrie de care era strâns legată aceea de libertate. Amintesc numele unui Miron Costin (din care ni se dă o pagină a aceluia poem filosofic-eco-

asupra obligațiilor pe care le are față de operele de știință, în rândul căroră osărdia d-lui prof. Vasile Pârvan, este între cele dintâi. „Institutul arheologic Român”, trebuie să ia ființă și ca o satisfacție tardivă pentru munca autorului „Geticeii” și ca o cinste pentru însăși sufletul cultural al țării.

În așteptarea acelor donatori particulari, cari într'o bună zi vor voi să-și graveze numele în cartea de piatră a „Institutului arheologic Român” — statul să nu piardă din vedere că are și posibilitatea și mai ales datoria să o ia înaintea inițiativelor particulare.

PERPESSICIUS

logic „Viața Lumii”), pe acela al lui Costache Negruzzi (cu două pagini din trad., lui Memnon după Voltaire), pe al marelui stăpânitor al tuturor Românilor, Mihail Viteazul (cu un frumos autograf), după care urmează foarte bine alese scrisori, hrisoave, zapise, etc., dela: Nicolae Pătrașcu, fiul lui Mihail Viteazul (1602), Mateiu Basarab (1642), Constantin Brăcoveanu (1702), Dimitrie Cantemir (1711), Constantin Nicolae Mavrocordat (1734), Alexandru Ioan Mavrocordat (1786), Mitropolitul Iacov al Moldovii, Scarlat Calimah (1819), etc. Pentru interesul complex pe care îl prezintă, îmi voi îngădui să transcriu mai jos unele fragmente din „Serisorile lui Tudor Vladimirescu către Filipescu Vulpe” (pl., XXX):

Din prima (datată 1821, Aprilie în 4) îl vedem dând pe față, cu o prevedere politică specifică, planurile Fanariotilor astfel:

„Am știut și știu că tot interesul fanarioțesc într'această razimă: ca să le dăm prilej să se așeze odată în București și apoi cu chipuri înșelătoare să tragă tot nordul lângă dânșii...”

Intrucât îl privește, el o spune deschis:

„... mai bine este să-i lăsați să mă bată precum sânt hotărâți și Dumnezeu este bun, căci eu sânt mai bucuros și mai bine să pier cu cinste în casa mea, decât să umblu prin păduri după pohtele și planurile Fanarioților. Mie așa mi se pare. Și proa bine o știu și cererea ce ați făcut d-v. către Prea înalta Poartă, ați făcut-o d-v., după datorie și pe dreptate, ca niște patrioți, iar nu ați făcut-o din vreo milă a mea, pentru că eu nu caut cevaș pentru mine, ci țara-și caută dreptățile sale robite de Fanarioți”.

Și aceiaș hotărâre fermă și acelaș patriotism cald es în evidență și din a doua (mai scurt) pe care — și pentru exprimarea colorată și mlădioasă — o reproducem întreagă (datată: 1821, Aprilie în 5):

„Prin prea plecat fao cunoscut D-vs că eu de aici nu mă aridic nădăjduind la mila și ertarea lui Dumnezeu până ce vor veni cei de dicolo (lucru nenădăjduit) ca să vorbese însumi cu dânșii pentru ce au venit, ce caută și din a căror povață și cuvânt s'au îndemnat, căci dintr'o auzire neînființată. (Și aceeaș stratagemă fanarioțescă) eu rușine ce veți să ne spăimântăm încă să ne și tragem, în vreme ce sântem datori să ne jertfim noi patriei noastre pentru care și sânt eu venit din preună cu norod; de aceea nu lipsese a face cunoscut și acum eugetul meu și mai bine este ca să rămân și până vom vedea sfârșitul”.

Dar valoarea lucrării nu se oprește aici. Ea stă încă în multipla varietate a textelor adunate cu multă dragoste și pricepere:

- a) „din toate finuturile românești”;
- b) din toate veacurile (XVI, XVII, XVIII, și XIX),
- c) din toate posibilitățile de manifestări (texte religioase, hrisoave, cărți

domnești, zapise, hotărâri judecătorești scrisori particulare etc.);

d) din toate fazele evolutive ale scrișului chirilic: continuu (sec. 16), despărțit (sec. 17); legat și cu caturi (pl. XXVI) dela finele sec. 18 și începutul celui următor; în fine—de tranziție (pl. XXXII).

Să mai adaug că majoritatea (pl. V, IX, XI XXVIII, XXX, XXXII) sânt

„SAMARINEANCA“ de EDMOND ROSTAND

Traducere de I. GR. PERIEȚEANU

„Samarineanca“ este ceaice o numește însuși autorul, „evanghelie în trei tablouri“. Un fragment de biblie versificat. Întâlnirea lui Isus cu Fotina, femeia păcătoasă din Samaria. Conversiunea și apoi prozelitismul ei, prin intuiția divină a Samarineicii, care dela început are o neclintită credință în Christ, în care vede pe: „proscul cel așteptat din leagăn, lumina și norocul“. Subiect ingrat, fiindcă divinitatea este greu de pus în teatru. Byron avea dreptate; „Ni Dieu, ni la guerre ne se mettent en musique“.

Piesa nu are intrigă și este lipsită de acțiune. Un episod biblic aruncat într'un sabbat de versuri. „Miliardarul de rime“, Rostand, nu se putea resemna la rolul umil de traducător în versuri. Deaceia, amplifică, uneori până la denaturare, parafrazarea cârșilor sfinte. Domnii André Lautier și Fernand Keller, referindu-se la Samarineanca, spun că o frază a lui Krist, Rostand o explica în 15 versuri, din cari 14 sunt inutile.

Lipsind condensarea, efectul e slăbit. Rostand a turnat peste vinul pur al sobrietății biblice, sifonul facilei sale versificații. Fie-ne deci iertat, dacă nu ne putem îmbăta. Totuși, publicul parizian a fost „grisat“ de acest spirit dramatic, servit de Sarah Bernhardt. Rolul Fotinei era interpretat la 1897, de către însăși marea tragediană. De aceea, poate, succesul „Samarineicii“ a fost apreciabil. Cu atât mai mult, cu cât el venea după eşecul piesei „Princesse lointaine“. Ori cum, Samarineanca rămâne cel puțin o poezie suavă. A fost tradusă în limba germană de Lina Schneider, în italiană de Mario Giobbe și de curând, în românește, de către d. I. Gr. Periețeanu. Traducerea d-lui Periețeanu este, din toate punctele de vedere, superioară. Pe lângă versul sprințar, transpus într'o aleasă limbă, cu respectarea ritmului original, traducătorul a făcut mai mult decât era dator să facă. A versificat opera lui Rostand cu biblia, și în limitele posibilității unei traduceri, a încercat cu succes să restabilească adevărul biblic. Traducerea reprezintă pe alocuri frumuseți, pe care nu le are nici originalul.

Fiindcă aceasta pare paradoxal, să mă explic: Pe lângă calitățile caracteristice formidabilului talent al lui Rostand, versurile sale au și scâderi. Sunt unele expresiuni, cari, țipând de actualitate, n'au ce căuta în gura lui Isus și a Samarineicii. Rostand obligă pe Fotina să spuie printre altele, și acest vers adresat lui Krist: „Viens te poser avec douceur comme un sachet“. Simțul literar l-a făcut pe traducător să refuze tălmăcirca servilă. Citez întreaga strofă.

„Oh! inima-mi — de focul tău — s'a mistuit.
Ci vin pe ea frumosu-ți chip să-l pleci ușor,
Ca p'un mănușchiu de „Flori“, încet,
apoi cu dor

date, pentru prima oară la lumina tiparului?

Termin atrăgând serioasa atențiune asupra acestei lucrări a cărei însemnătate multiplă (documentară, istorică, literară, culturală, pedagogică, lingvistică, artistică și tehnică) o face folositeare întregii pături cultivate.

PAUL I. PAPADOPOLO

Să-l simt lipit,
Într'un fior!“

A tradus liber dar românește și fără „sachet“ și fără sacrificiul subtilei poezii. D. Periețeanu a fost ajutat și de farmecul vechii limbi românești, care se potrivește de minune stilului biblic. Se întâmplă cu circulația cuvintelor fenomenul explicat pe larg de alți, asemănător cu acela al circulației monedelor. Din cauza unei prea mari circulații, moneda își pierde relieful, devine ștearsă, iar cuvântul își șterge deasemeni relieful. S'a banalizat, nu mai impresionează. Ce efect nebanuit produce o vorbă românească, scoasă dintr'o cronică prăluită s'au dintr'o psaltire uitată.

„Blagoslovească Domnul Samaria!“ zice Isus în scena 4 a primului tablou. Această lapidară rugă impresionează, fiindcă aceste trei cuvinte simple au parcă ceva din mireasma vetustății.

„Samarineanca“ trebuie citită de toată lumea, dar mai ales de către acei „traducători“, cari își permit să profundeze memoria marilor autori și să se caricaturizeze limba românească. Celând tălmăcirca domnului Periețeanu acești domni (câți se simt acum vizăți...) vor alla că o traducere bună nu este o indeletnicire industrială, ci o operă de artă.

V. V. STANCIU

PUTREGAIURILE ARTEI

Am o scârbă organică pentru creaturile cu suflet mucilaginos.

În preajma lor plutește miazmă de stărv și nu știu ce fosfăit surd, antimuzical și continuu, de vermină în ocultă frământare.

Făpturile acestea, blestemate din naștere să se târască și să parvină pe drumuri umbrite, au, odată ajunse, instinctivă predilecție pentru mușcătura ascunsă și nesățiată voluptate scatologică, iritată de perzistența sucurilor proprii: bale și puroaie.

Din aceste hidos ratate exemplare ale Ziditorului se recrutează, fără excepție, amatorii de anonime.

În calitatea mea de cronicar obiectiv, mi se servește și mie — ca și celorlalți confrăți — porția de proză anonimă.

O citec întotdeauna cu răbdare, dar, mai ales, cu acel sentiment care te compleşte când te afli în fața unui semen

întins pe masa de disecție, din morga comunală.

Cu prilejul dărilor de seamă dela „Salon“ am primit multe din soiul acestor scrisori. Le păstrez pe toate, pe cele recente ca și pe cele vechi, așa precum chirurgia păstrează piesele caracteristice smulse din organismele bolnave: în raftul cancerelor fără tămăduire.

Amenințările cu cari se termină, de obicei, oricare anonimă — nu m'au mișcat niciodată. Sunt călit în urgia celui mai infernal dintre fronturile războiului care nu m'au derutat — iar loviturilor lașe am știut, și voi ști, să opun întotdeauna elocvența promptă a Brawnîngului meu.

O ultimă scrisoare primită, merită cu prisosință publicitatea, fiindcă desvâluește una din gravele cangrene de care suferă învățământul nostru artistic, boală asupra căreia am mai insistat și altă dată și care trebuie să-și alle urgentă lecuire: prostia și intoleranța, altoite pe tulpina jeapănă a ignoranții.

Cu voia cititorilor reproducem accasă epistolă, neomițând nimic din ortografia, stilul și mireazma ei specifică.

Îmi sosește dela Iași — și poartă data de 20 Mai 1927:

„...Stimate colega... pictorii moldo-veni nu suntem nici așa de proști, nici așa de ineuți cum ne crezi mata și alte „pene ilustre care vă faceți de cap la „ducurești, fiindcă stați sub aripa ocrotitoare a Ministrului Artelor și a camărilor care s'a oșloșit acolo pentru în-curajarea și susținerea tuturor nebunilor „lor dadaiste și futuriste în artă. Vă „pândim de multă vreme și v'am descoperit că v'ați pus în minte să înăbușiți „progresele pe care școala românească „le face în cel mai curat spirit românesc „și tradiționalist. Salonul Dv. oficial e o „menajerie de nebuni și... cu voia mata-„le... de escroci.

„Juriile toate pe cari le-ați alcătuit cu „concursul Ministerului dela 1924 până „acum au fost numai a adunătură de ne-„buni vânduți idealurilor de artă jido-„vească și tuturor străinilor. De acum „înainte nu mai merge așa... căci vă dăm „la cap ca să vă învățați minte de altă „dată. Până una alta, pictorul Jean Cos-„movici pe care vă plăce să-l luați în „bășcălie v'a rupt chiclea cu tabloul lui „„Ion Popa Kely pe care l'ați primit în „aplauze frenetice la Salon, punându-l „la cel mai de cinstă loc și cât pe aci să „fie cumpărat (dacă n'o și fost) de sâr-„manul domn Goldiș, care nu este altce-„va decât o caricatură în vopsele „mo-„derniste“ reprezentând pe toți cei din „Juriul Salonului... și pe matală... se zice „în acest ilustru aeropag. Să ne ierți „mata stimate colega dar porcăria asta „dacă s'ar fi pitreut aici în Iași ați fi „mâncat o bătaie la... (pentru respectul „cetitorilor eliminăm aici cuvântul ob-„scen. N. R.)

— „cu ministrul vostru cu tot și cu „toată șleahța de cubiști, dadaști și fu-„turști ce să află astăzi la conducerea „departamentului artelor. Până una alta „vă spunem atata: dacă v'oți continua „să vă vindeți jidanilor dela „Integral“ „și „Contimporanul“ care sunt sfetnicii „pistruieți ai d-lui Goldiș pentru incură-„jarea băguelilor scârboase în artă apoi „să știți că vă vom cionăgi până vă vor „eși ochii din cap. Precum ca să se știe. „Cu stimate perfectă, al matală...“

Asta e scrisoarea care, mi se servește de către poștă în ziua de 22 Mai.

Ziarul „Mișcarea“ dela Iași din 28 Mai 1927, publică pe prima pagină un articol intitulat :

„Salonul oficial victima unei farse. O demonstrație a pictorului J. L. Cosmovici...”

„și care nu e decât o variantă a anonimei primită de mine, dar trecută, oarecum, prin pieptenele ortografic al respectivului secretar de redacție. Articolul e, firește, neiscălit și începe astfel :

„...D-l profesor I. Cosmovici care a „deschis cu succes lupta împotriva manifestărilor bolnave în artele plastice, „susținută (sic) cu atâta dispreț pentru „artă și pentru public de către un anu- „mit cenacul din București și încurajată „de elica ce domnește în Ministerul Ar- „telor...”

„și continuă, cu același simț al limbii românești, povestind mai departe „farsa“ d-lui prof. Jean Cosmovici : Un tablou, ce ar fi voit să însemne prin compoziția lui o „satiră“ a fost primit anul acesta la Salonul Oficial. Tabloul purta iscălitura Ion Popa Kely, dar, în realitate, era o lucrare a d-lui Jean Cosmovici. Autorul articolului conchide că d. Jean Cosmovici a jucat Salonului o farsă tot așa de isteasă ca aceea a lui Ilajdeu către „Junimea literară“ — acum câteva decenii.

Ilajdeu era însă un om de spirit...

Dar — mă rog -- fost-a în adevăr „farsă...?“

Un pictor oarecare, cu nume încă, necunoscut, trimite un tablou la Salon. Tabloul e mediocre -- și totuși Juriul îl acceptă. În todeauna și preluțindeni s'au acceptat lucrări mediocre, când s'a știut sau s'a presupus că pânza vine dela un june debutant. Ba, mai mult, s'au primit și se mai primește încă tablouri mediocre iscălite chiar de profesori ai școlii de Belle Arte.

D-l Cosmovici a beneficiat și d-sa în dese rânduri de această înduioșare a Juriului față de mediocritate. A beneficiat în trecut sub proprie iscălitură — a beneficiat și anul acesta sub pseudonimul Kely.

Nu e nimic extraordinar — și nu vedem încă nicăire... spiritul.

Însă articolul din „Mișcarea“ susține că „Aniversarea“ — (așa se intitula „farsa“ d-lui J. L. Cosmovici) — ar fi fost primită în aplauzele admirative ale Juriului... că a fost așezată la locul de cinste și... nu e exclus că fi fost achiziționată de „bietul“ domnul Goldiș, pentru vre-una din pinacotecile Statului.

Confratele „Mișcarea“ este și de data aceasta o victimă a aceluiași otrăvuri — ca și acum câteva luni, când afirma, mereu sub aceleași sugestii interesate, că Ștefan Dimitrescu e un neînsemnat desenator, iar Fr. Șirato un simplu caricaturist, cari nu merită, pentru prestigiul școlii, să fie numiți profesori alături de d. J. L. Cosmovici și ceilalți.

La „Salon“ lucrurile s'au petrecut puțin altfel de cum informează gazeta ieșeană :

„Aniversarea“ a fost primită cu mari rezerve, așezată în ultima sală a expoziției, n'a fost remarcată de nici un amator de artă... ori de hazuri — iar critica bucureșteană a neglijat-o complet, așa cum se neglijează orice lucrare care stăruiește în plătitudine. Comisia de premiare ca și cea de cumpărături a

trecut pe lângă ea — fără s'o menționeze și fără s'o cumpere. Cu alte cuvinte d. Ion Kely a reperat la Salonul actual exact același succes pe care l'a reperat în todeauna și d. Jean Cosmovici.

Singură revista noastră — care s'a ocupat, fără excepție, de fiecare expozant în parte — a înregistrat existența „Aniversării“ la Salon, însoțind-o de următoarele aprecieri :

„Popa Kely Ion — în „Aniversarea“ d-sale se etalează pe pânou cu o divagare lipsită de spirit și antipicturală...“ Atât. (Vezi Univ. Lit. din 15 Mai c., pag. 519).

Așa dar, și în domeniul „spiritului“ d. J. L. Cosmovici a izbutit să rămână pe aceeași treaptă de jalnică banalitate, pe care se află, nezdroncinat, în câmpul activității picturale.

Rezultatul acesta, nul, al eforturilor d-sale nu ne-a surprins — și n'a putut surprinde pe nimeni din cei cari cunosc structura sufletească și cerebrală a acestui clasic exemplar de moluscă.

Ceeace ne surprinde însă — și a surprins dezagreabil pe toată lumea de bună cuviință și de ordine — este atitudinea, laolaltă obraznică și cretină, pe care d. profesor Cosmovici o are, cu subaltern, față de înalta instituție al cărei sluhșas se află.

Într'adevăr d. prof. J. Cosmovici se zbate, la Iași, ca, prin toate mijloacele — (cunoașteți mijloacele d-sale) — să discrediteze autoritatea Ministerului nostru de arte, — (Vezi, între altele, „Mișcarea“ din 28 Mai c.) — învinuindu-l că s'a asociat cu o „clieă“ de descerecrați pentru a înăbuși orice manifestare de artă românească, asigurând astfel triumful „manifestărilor bolnave...“ dadaistocubisto-futuriste...

Nu-l cunoaștem personal pe deținătorul portofoliului artelor — dar știm, și toată lumea de bună credință știe, că d. V. Goldiș e un vechi și neobosit luptător naționalist ardelean, președintele luminat al „Astreii“ — cea mai vastă, mai bine organizată și mai roditoare societate culturală românească, din câte avem.

D-l Nichifor Crainic, secretarul general al artelor, e una din cele mai limpezi conștiințe românești printre puținele pe cari cu adevărat le numărăm neamul nostru astăzi. Activitatea d-sale, trecută și prezentă, ca poet, ziarist și profesor universitar, activitate desfășurată aproape exclusiv pentru triumful înaltelor cauze naționale și a străbunei credințe ortodoxe — este o zdrobitoare pavăză împotriva insinuărilor jignitoare ale d-lui prof. J. L. Cosmovici.

Acești conducători ai Ministerului Artelor — ale căror gânduri și fapte românești n'au fost suspectate nici chiar de numeroșii și necrutătorii lor adversari politici — sunt prezentați opiniei publice, de către un profesor în serviciul celui Minister, drept aliați cu străinii spre dauna marilor interese artistice și culturale ale neamului nostru.

Cele ce d. prof. Jean Cosmovici afirmă de atâta vreme, prin șapte ori prin scris anonim, constituiesc o calomnie, care contribuie să stirbească mult din autoritatea înaltei și tinerei noastre instituțiuni artistice.

Și cu acest prilej e necesar să subliniem că nici unul din profesorii Școlii de Belle-Arte din Iași — și, ceiaze este mai grav, nici directorul ei — nu au crezut de datorie să protesteze împotriva

insultelor apărute în presa ieșeană și îndreptate asupra autorității de care ei atârnă direct și ai cărei reprezentanți sunt. Singurul dintre profesori, de curând numit acolo — pictorul Șt. Dimitrescu — are, în această suspectă tăcere — o scuză : fiind de câțiva ani aproape încontinuu ales în Juriu, el este alături de Ministerul Artelor, printre cei calomniati.

Toate aceste împrejurări, fapte și năravuri pun încă odată în lumină mentalitatea decăzută și practicile scabroase ale corpului didactic dela Artele-Frumoase din capitala Moldovii — și evidențiază primejdia morală care amenință succesivele serii de elevi, „educați“ în această pestilențială ambianță.

Printre cetitorii noștri se vor afla, poate, și câteva firi neîncrezătoare, cari își vor fi zicând : „Dacă un profesor al școlii de Belle-Arte afirmă, că Ministerul Artelor s'a dat cu străinii, proteguindu-le arta lor și interesele lor, spre dauna artei și intereselor românești — apoi de bună seamă trebuie să fie ceva la mijloc...“

Pentru firile acestea în veșnică îndoială — transcriem aici, în extenso, articolul pe care buletinul cel mai autorizat al „dadaștilor, cubiștilor și futuriștilor“ din România — „Contemporanul“ din Aprilie 1927 — l-a dedicat actualului Salon Oficial :

„EREZIA PLASTICEI OFICIALE

„Salonul Oficial s'a deschis pe Șoseaua Kiseleff. Remarcăm că spre deosebire „de anii din urmă Salonul e un adevărat „salon. E salon întrucât are parchet pe „jos și e oficial întrucât a atârnat pe ziduri tot ceeace în plastică se poate numi loc comun, banalitate, lipsă de demon artistic. Pictorii oficiali (excepțiile sunt rare și nu fac obiectul notelor noastre) atunci când nu cultivă fotografica, fac în tablourile lor literatură. Așa cunoști pe intrusul în artă. Intrusul face în poezie altceva decât poezie. El face sau plastică, sau filosofie, sau morală, sau etc.. În pictură el se „complace în desen și compoziție facilă, „impresionantă, sentimentală. Unii sunt „portrețiști (Foto-Julietta le face o nelcă „lă concurență). Alții fac ceva inferior, „într'un gen care a culminat înaintea „lor, cu alții. Mai pe înțeles : inventează încă odată, țimbalul, după ce s'a „inventat pianul. Foarte puțini sunt „turați de vre'un concept cât de vag de „artă. Când desemnezi un pahar, trebuie „să vorbești tu, nu paharul. Dacă te poți „gândi „fără durere“, gândește liber. „Desliințează cuvintele și inventă altele. „Ceartă-te cu caligrafia și cu obiceiurile „mâinilor tale educate întru meserie. „La baza oricărei înțelepciuni stă o „disperare. Nu sunteți disperați de faptul „că în expoziții și întâmpină ramele „aurite încadrând boi, vaci și zarzavat „pictat? Nu disperați când vedeți că „toată lumea e de părerea domniilor „voastre? Prieteni pictori, nu vă simțiți „ofensați de această unanimă aprobare „care vă întovărășește dela băcănie până în salonul doamnei Popescu-Tănădărei?

„Unii pictori răspund filosofic : „sunt proști dar mulți“. Ei bine, nu. „Asta nu. „Contemporanul“ răspunde „cavalerește :

— „Sunt mulți, dar proști...”

E C O U R I

REDAȚIONALE

În numărul viitor vom publica versuri, proză și articole de: Ramiro Ortiz, Scarlat Struțeanu, George Dorul Dumitrescu, N. Milcu și Radu Gyr (Floarea lui Sânzien), Ion Călugăru, Paul I. Pașadopol, R. Boureanu, etc.

ACADEMIA ROMANA

Suprema noastră instituție de cultură și-a început ședințele sesiunii generale pe 1927 cu raportul asupra lucrărilor făcute în anul 1926—1927, prezentat de secretarul secțiunii literare, d. profesor Ion Bianu.

Este o trecere în revistă a tuturor evenimentelor importante din anul ce trece, al Academiei, dela cuvintele ce însoțesc pe membrii decedați și până la cuvintele de reproș amar la adresa oficialității care promite dar neglijează să-și țină făgăduelile când e vorba de marile interese de cultură ale țării. Este acelaș sistem de dezinteresare de fapt, ori cât de ipocrite cuvinte frumoase ar masca realitatea, ceace am amintit și în articolul despre „Institutul Arheologic Român” al d-lui profesor Vasile Pârvan. Așa, ca să dau două date din raportul secretarului general: Cele 5 milioane promise solemn de d. general Al. Avarescu n-au venit încă să acopere deficitul școlilor Academiei și mai importantul deficit al bibliotecii și Academiei Române, iar construcției depozitului de

„Salonul oficial ne-a intristat. Nu vom „omeni nici un nume. Nu facem nici o „luzie. Constatăm doar că Prometeu a „fost rău legat în lanțuri. Scăpat de pe „stâncile Uralului a intrat cu focul sa- „cru în Europa și a deschis o fabrică „de chibrituri. Toți pictează, toți sunt „artiști!... Noi însă nu vom confunda „candela sacră a misterului cu becul de „gaz al sufrageriei...”

Acest articol oglindește, credem, des- tul de limpede raporturile vrăjmașe din tre reprezentanții artei ultra-modernis- te și conducătorii Ministerului de Artă -- iar nici de cum acea tovarășie con- damnabilă și primejdioasă, despre care d. prof. Jean Cosmovici ține, cu orice risc, să persuadeze opinia publică mol- devenească.

Nu pricepem însă cum pot îngădui in- telctualii Iașului asemenea lamentabile jozuri

Iașul merită altă atmosferă și altă soartă...

N. N. TONITZA

ERRATA: În articolul nostru prece- dent — intitulat „Post-scriptum” — gre- șeli de tipar au deformat înțele- sul multor fraze. Rugăm pe cetitor să citească, între altele: „...un pictor ar putea să orbească”... iar nu să „vor- bească”.

Apoi... „...privirea care se contopește în azurul celor două lumini”... și nu în „...auzul”.

cărți, merit să facă parte din viitorul palat al Academiei, și pentru care s'au cheltuit 10.000.000, nu i-a putut urma clădirea localului destinat bibliotecii pentru că noul credit de 10.000.000 repa- rțizat Academiei din distribuirea exce- dentelor bugetare pe anul 1925, n'a putut fi încă obținut. „La intervențiunile no- astre repetate, d. ministru al instrucți- unii ne-a răspuns în Octombrie 1926, că nu are nici un fond disponibil pentru continuarea lucrării începute. Marea lu- crare a rămas deci întreruptă”, glăsu- ște raportul, la pagina 16. Nu pierdeți din vedere însă că în timp ce nu se dă- deau Academiei Române bagatelul de 10.000.000, se cheltuia pentru „ziduri” de școli sau pentru propagande culturale sau (dar recapitulată istoria deficitelor de stat dela căi ferate până la finanțe, din anul ce trece), sume cu mult mai importante.

Să spicuiem însă din acest raport pre- zentat sesiunii generale din 1927:

MEMBRI: Academia a avut de suferit în anul ce trece, următoarele pierderi de membri activi, corespondenți și ono- rari: Doctorul **Victor Babeș**, marele bac- teriolog, ale cărui merite în domeniul problemelor de turbare și pelagră i-au atras o consacrare universală. Academia de științe din Paris i-a acordat, în 1924, premiul Montyon, pentru monografia a- supra pelagrei; 2) D-rul **Ion Atanasiu**, fost profesor de fiziologie la facultatea de științe din Capitală și fost director al școlii de medicină veterinară; 3) **Vasile Bogrea**, fost profesor de limba elenă la Universitatea din Cluj, erudit filolog el- asic și romanist, a cărui prematură pier- dere a îndurerat în deosebi știința ro- mânească; **Constantin Sandu-Aldea**, fos- tul director al școlii de agricultură dela Herăstrău, agronom și literat în deobște cunoscut; 5) **Hugo Schuhardt**, cel mai vechi membru onorar al Academiei, a- les la 1877, celebru romanist cărui stu- diile de latină vulgară îi datorează o excepțională strălucire.

Academia a comemorat pe **Alexandru Roman**, unul din membrii numiți ai A- cademiei, la întemeierea ei și a partici- pat la sărbătorirea Episcopului Iacov al Hușilor și desvelirii bustului lui Coșbuc.

ȘEDINȚELE. Între cele 36 ședințe săp- tămânale în care s'a făcut și recepția u- nor colegi străini, precum: dr. Jules Guiart, Em. de Marbonne și a profeso- rului Paul Collinet, recepția legatelor testate de regretații Victor Babeș, ingi- ner Petre Lucaciu și Alexandrina Beldu, au fost și 8 ședințe publice la cari au făcut comunicări d-nii: **N. Iorga** (3 co- municări), **dr. G. Marinescu**, **M. C. Sutz**, **dr. G. Antipa**, **Andrei Rădulescu** și **Paul Collinet**.

BIBLIOTECA. Însă de o deosebită im- portantă ni se pare să dăm încheierea raportului secretarului general, din care se va desprinde și amărăciunea faltei Instituțiunii pentru vitregia cu care este tratată de oficialitate, dar și imperioasa îndatorire ca această precaritate să se cumme cu un ceas mai de vreme. Rare- ori adevăruri mai crude au fost spuse cu o mai hotărâtă vigoare, Academia mi litantă, iață un nou aspect al culturii românești, de după război:

S'a spus și se repetă adeseori, aprecierea cea mai înaltă despre marea valoare națională a co- lecțiilor adunate în Biblioteca sa de Academie, dela înființarea ei până astăzi. Cunoștința reală a acestor colecțiuni și a valorii lor o posed însă

foarte puțin. Din această cauză cererile noastre pentru dezvoltarea, asigurarea și organizarea a- cestor colecțiuni sunt întâmpinate cu o bună- voiață superficială și trecătoare. Aproape nimeni nu citește rapoartele anuale asupra Bibliotecii, cari totuș se publică în fiecare an în Analele Academiei. Foarte puțină văd strămoșarea în care această Bibliotecă funcționează, oprind zil- nic numeroase persoane la ușile ei din cauza lipsei de locuri. Și mai puțin se cunosc greu- tățile cari zilnic trebuie învinse pentru lucră- rile de catalogare a colecțiilor și pentru pune- rea lor cu bună rânduială la dispoziția cer- cetătorilor. Cu funcționari neîndestulători și atât de rău remunerați încât sunt siliți sau să abă și alte ocupațiuni ca să trăiască sau să părăsească serviciul, numai cu mare greutate se poate îndeplini ceace se face.

Deși Academia Română este recunoscută de toată lumea românească drept cea mai înaltă instituție culturală a neamului, deși foarte nu- meroase instituțiuni științifice și culturale din toată lumea caută și întrețin relațiuni cu aceas- tă instituție națională, deși în mijlocul neamului nostru Academia Română și-a câștigat un prestigiu atât de înalt încât se așteaptă dela dânsa o activitate tot mai vie pentru trebuin- tele culturale prezente și viitoare ale neamului, deși pentru îndeplinirea acestei misiuni, de care toți suntem conștienți, Academia, prin modestele ei mijloace, prin relațiunile ei de schimb de publicații, prin devotamentul membrilor ei, a înființat și a dezvoltat în timp de peste o jumă- tate de veac această Bibliotecă Națională, cum n'am avut alta nici odată, — cu toate acestea, chiar în timpul nostru, când mereu se vorbește de epoca activității culturale, care trebuie să urmeze feteiței Uniri a întregului neam într'un singur Stat, acestei Academii i se preocupesc mijloacele indispensabile atât pentru a-și instala, dezvolta și folosi colecțiunile științifice, cât și pentru a-și ajuta și conduce cercetările pe di- ferite terenuri și a da dezvoltarea cuvenită pu- blicațiunilor sale.

Academia a fost totdeauna sfioasă în cererile sale, dar am ajuns prea departe. Este timpul să-și pretindă să ridice glasul către opinia publică, pentru ca lumea culturală românească să cunoască adevărata stare a lucrurilor și să știe pentru ce Academia Română nu poate face multe lucruri care se așteaptă cu dreptate dela dânsa, iar cei chemați să-și cunoască și să-și îndeplinească datoriile față cu acest far cultu- ral, care a reprezentat unirea culturală a între- gului neam și a pregătit marea Unire.

CARTI NOI

Henry Sanielevici: La vie des mam- mifères et des hommes fossiles. Déchi- ffrée à l'aide de l'anatomie et de la physiologie comparées de l'appareil mas- ticateur. Avec 459 figures et illustrations Imprimerie de l'Etat; Bucarest; 1926 660 pagini.

AL. I. ALEXANDRESCU: Originile și evoluția spiritului științific; Impri- meria Sergies; București, 1927; 178 pa- gini, lei 120.

Eugen Relgis: Glasuri în surdina, ro- man, editura I. Brănișteanu; (1927); 153 pagini; lei 65.

ELENA FARAGO: Nu mi-am plecat ge- nunchii, poeme; Tiparul Prietenii Știin- ței, Craiova, 1926; 104 pagini 20 lei.

E. Lovinescu: Horațiu. Ode și Epi- ode (traduceri) ed. „Ancora” Benvenisti 1927; 190 pag.; 60 lei.

E. LOVINESCU: Gh. Asachi. Viața și opera sa; ed. Casei Școlilor, 1927; 258 pag., 52 lei.

POMPILIU CONSTANTINESCU: Miș- carea literară, Bibl. Universală, ed. „An- cora” nr. 144—146; 159 pag. lei 18.